

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, december 15.

Groszok véres veresége az erdélyi fronton.

— Visszavonulnak az oláhok a Jalomita alsó folyásánál is. — Budapest, december 14. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Mackensen vezértábornagy hadserege portja:

Az ellenség a Jalomita alsó folyása körül is visszavonulóban van. Mi újból tért nyertünk.

József főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala:

Az oroszok tovább támadtak. Tegnap is mindenütt úgy az Uz-völgytől délre, mint a Trotus-völgyben és a Tölgyestől nyugatra véres vereséget szenvedtek. Comanesci felett egy osztrák-magyar repülő lelőtt egy ellenséges harci repülőgépet, amely felborult és egy erdőben lezuhant.

Lipót bajor herceg vezértábornagy harcvonala:

Az oroszok tüzéségi tevékenysége a Dnyeszter mindkét oldalán fokozódott. Különben semmi újság.

Olasz és délkeleti hadszíntér:

Lényeges esemény nem történt. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kedvezően haladunk előre Romániában.

Berlin, december 14. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy harcvonala:

A Somme arcvonal egyes szakaszain átmenetileg erős tüzharc.

A német trónörökös arcvonala:

Le Four de Parisnál, az Argonnokban, heves előkészítő tüzelés után előretörő francia járőröket visszavertünk. A Maas jobbpartján délután a tüzéségi tevékenység fokozódott.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Ninos lényeges esemény.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Az Erdős-Kárpátokban sok helyen tüzéségi tűz volt. A Gyergyó hegy-ségben és a Trotusul völgyben az oroszok veszteségteljes, de minden eredmény nélkül lefolyó támadásait folytatták.

Mackensen vezértábornagy hadserege portja:

Az egész arcvonalon a nagyon rossz utviszonyok ellenére, kedvezően haladunk előre. Nagy-Oláhország a Bukarest—csernavodai vasutól délre az ellenségtől meg van tisztítva.

Macedóniai hadszíntér:

A szerbeknek a Cernától délkeletre ellenünk intézett támadásai a bolgár állások előtt az ellenség súlyos veszteségei mellett összeomlottak. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Görögország mellettünk belépett a háboruba.

(Falkenhayn offenzívája Sarrail ellen. — A görög csapatok első harcai. — Agyuzzák Monasztirt.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Ma délután az Aradi Közlönyrendkívüli kiadásban adta hírül, hogy Görögország döntött a maga sorsa fölött és az esztendőig tartó kontemplációs nagy és döntő cselekedetek váltották fel. A háboru egyik legnagyobb hősenek, Konstantin görög királynak, csapatai Sarrail frontja ellen vonultak és azok a francia csapatok, amelyek a görög főváros ellen vonultak fel, hogy Konstantin király detronizálásának fegyveres sztafázsául szolgáljanak, részint fogságba kerültek, másrészt pedig holtan hevernek a csatatéren. Oláhország letiprása után megkezdődik a szalonikii expedíció ententehadsereg elkergetése s az entente sajtójából már megtudjuk, hogy Falkenhayn tábornok a macedóniai fronton operáló szövetséges haderők főparancsnoka, Monasztirtól északra megkezdte erős nyomását az elpusztulásra kárhóztatott keverék népség ellen. Ha békeajánlatunk még nem győzte volna meg

az ententeot afelől, hogy mi végleg megoldottnak tekinthetjük a balkán kérdést, akkor rövidesen véres fejek tesznek tanubizonyságot afelől, hogy a világháborunak egyik főcélja, a Balkán földrajzi és politikai térképének megváltoztatása, Oroszország és Olaszország balkáni aspirációinak kielégítése, vagy ki nem elégítése a mi kezünkben van. Mi ma már, hogy Görögország nyíltan mellénk állott és katonai operációival tanubizonyságot tett politikai hitvallásáról is, újabb súlyt adtunk békeajánlatunknak, amely most már nemcsak a semleges országok közvéleményét hajlítja felénk, hanem bizonyára, minden sajtólárma ellenére, az entente népeit és kormányait annak belátására fogja kényszeríteni, hogy a háboru továbbvitelének csak egyetlen célja lehet: az entente öngyilkossága.

Görögország háboruba lépéséről a következő jelentéseket kaptuk.

Szófiából jelentik: A görög hadsereg két részben felvonult az entente ellen.

Egyik rész Monasztir, a másik rész Nyugat-Macedóniában az olasz front megtámadására készül.

Szófiából jelentik: A görög és francia csapatok ma összeütköztek. A harc Athén és a Pireusz közt folyt le. A franciákat teljesen szétverték a görögök. A franciák vesztesége 500 halott és ezernél több fogoly.

Szófiából jelentik: A görög király fegyverbe szólította a görögöket, mire Venizelos zsoldosai vonakodtak tovább harcolni az entente oldalán. Azt hangoztatják, ha tovább megmaradnának az entente mellett, azzal hazaárulást követnének el. Bulgáriában mindenki készen áll támogatni Görögországot védekezésében, leigázóival szemben.

A Stampa és a Secolo értesülése szerint Falkenhayn tábornok Macedóniában átvette a Sarrail ellen operáló seregek főparancsnokságát és megkezdte az általános támadást, miheiyt a

görög király végleg leveti aláarcát.

A Daily Telegraph jelenti Szalonikiból: az ellenség Monasztirtól északra fokozott tevékenységet fejt ki és Monasztirt erősen agyuzza.

A Corriere della Sera jelenti Athénből: Az entente államok alattvalói Athénből gőzösökön elmenekültek. Az entente intézkedéseket foganatosított, hogy meggátolja a görög hadseregnek a Cassuria, vagy a Presba-szoroson keresztül a központi hatalmak seregeivel való egyesülést.

Szalonikiben több helyen nagy tüzvések dultak. A lakosság körében zendülés támadt.

Athénből jelentik: Az entente követek elutazásukat elhalasztották. Fournet admirális elhagyta a Provance cirkálót és egy más csatahajót tett meg vezérhajónak. Az entente megszigorította a blokádot és semmiféle élelmiszert nem enged görög kikötőbe.

Arad város milliók jegyzése.

(A polgári szolgálat.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Németország, a mi nagy szövetségesünk, megszervezte a háborus polgári szolgálatot s ebben újabb bizonyítékát adta energiája kifogyhatatlanságának. Az entente fegyverrel nem győzi, hát az időre bizza, hogy az porlassza el a németet. Erre felel a polgári szolgálat, mely a csatavonalak mögött új milliókat sorakoztat fel. Ezeknek a háborus cél elérésére irányuló szilárd elszántsága majd csak ki fogja apasztani ellenségeinknek az időbe vetett kétségbeesett reménykedését is. Az előjelek már is mutatkoznak. Egyik szövetséges kormány a másik után bukik s melyik még állja nyg, ahogy a helyét, az alatt is inog, indulóban van a föld. Mi lesz majd akkor, ha a németek háborus polgári szolgálata teljes gőzerővel munkába fog...

Csodálattal adózunk a német erő ez újabb megnyilvánulásának, egyúttal azonban érezzük azt is, hogy épen csak a csodálat nem elég és különösen nem egyenértékű adó. Mi megszoktuk már, hogy nagy szövetségesünk mögött soha ne maradjunk el egy lépéssel se. A háboru egész viharos folyamata erről tanuskodik, amely alatt minden erőfeszítésből megköveteltük és becsülettel ki is vettük a magunk részét. Most sem albatunk meg a pusztá csodálatnál. Az egész világ várakozása, de a magyar nemzet háborus multja is parancsolja, hogy ezúttal se maradjunk hátra.

Igaz, hogy nálunk a háborus polgári szolgálatot törvény még nem szervezte. De kell ehöz törvény? És vajon idáig való harcunk egész története nem arról tanuskodik, hogy a magyar polgári társadalom törvény és szervezet nélkül máig is mindent önként megtett, csak hogy szövetségeseihez és magához méltó maradjon! Emelt fővel viseltük itthon a mostoha fordulatokat s önmegtadással, kitartással és mindenre kész áldozattal tettük lehetővé, hogy fegyvereink dicsőségét semmi rajtunk muló akadály meg ne homályosíthassa.

Most folyik az ötödik hadikölcsönre az aláírás. Míg törvényben megszabott más teret nem nyitnak számára, ime a háborus polgári szolgálat itt teljes mértékben érvényesüléshez juthat. Négy eredményes kurzusból van is már hozzá való gyakorlatunk, vonuljunk föl tehát mind, akik itthon maradtunk. Jegyezzünk valamennyien az ötödik hadikölcsönre s agítáljunk, serkentsünk lankadatlanul a sikere érdekében. Minél nagyobb eredményt mutathatunk majd fel, a legújabb német példára annál megletezőbb visszhangot adunk, szövetségeseinkhez annál méltóbbaknak bizonyulunk s annál érdemesebbek leszünk az előttünk lebegő nagy célra: a végleges, ellenségeinket porig alázó győzelemre.

Ennél többre a német polgári szolgálat se törekszik.

A város törvényhatósági bizottsága Vargassay Lajos polgármester elnöklésével tartott mai ülésén elhatározta, hogy az ötödik ma-

gyar hadikölcsönből egymillió koronát jegyez. A hadi kölcsön jegyzésére szükséges egy millió koronának nyolevanöt százalékát kilenc aradi takarékpénztárnál saját tőkéik alapján lombardkölcsönként veszi fel és tizenöt százalékát a törzsvagyon vízműalapjából fedezi. A határozatot a város nyomban felterjesztette a belügyminiszterhez jóváhagyás céljából.

Az aradi pénztézeteknél ma a következők jegyezték:

Az Aradi Első Takarékpénztárál Wilhelm és Telkes 50.000, Wagner Pál 40.000, Singer Klára 30.000, báró Ditturth Gratiana 25.000, Reinkein Berta 25.000, Theimer Keresztély 25.000, Tripon János 20.000, Reitler Zsigmond 16.000, Marbach Johann 14.000, Pártos Elek 6000, Klein Dávid és társa 5000, Kirillovits István 4000, Feiler Simon 4000, Virsik Rezső dr. 3000, Jeney Akos 2000, dr. Fischhof Ernőné 2000, özv. Mezei Istvánné 1500, Fock Vince 1500, Bozmánszky Amália 1500, Beamter Odón 1000, Németh János 600 koronát. Mai jegyzés: 277.100 korona. Összes eddigi jegyzések: 4.865.150 korona.

Az Aradi Polgári Takarékpénztárnál ma a következők jegyezték: N. N. 500, Varga Pál 3200, Molnár Lajos 1650, Radó Jenő 2000, Peszka Ignác 600, Patyista Jakab 2000 koronát. Összes eddigi jegyzés 1.232.350 korona.

Az Aradi Ipar- és Népbanknál ma az alábbiak jegyezték: Agostai evangélikus egyház bérháza Arad 5000, Pless Regina 2000, Pittner József 1000 koronát. Összes eddigi jegyzés 908.200 korona.

Az Aradi Központi Takarékpénztárnál ma 12.550 koronát jegyezték. Fontosabb jegyzések a következők: Raffay Lajos 2000, Mayerhofer Lajos 2000, Sleif József 1000, Rückert Jenő 2000, Fon Miklós 1000 koronát. Összes eddigi jegyzés 419.800 korona.

Nem akar a magyar kormány diktatúrát.

(Apponyi Albert sürgős interpellációja.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház ma délelőtt harott ülését Szász Károly alelnök tíz óra után nyitotta meg.

A Ház vita nélkül elfogadta harmadik olvasásban az indemnitásról és a külkereskedelmi szerződések meghosszabbításáról alkotott törvényjavaslatokat és elhatározták, hogy a legközelebbi ülést holnap délután öt órakor tartják.

Napirenden lesz a további teendők.

(Miért lett Spitzmüller miniszterelnök?)

Ezután Apponyi Albert gróf előterjesztette sürgős interpellációját. Azt hangoztatta, hogy a Ház nem ismeri a kormány álláspontját a kiegyezési kérdésben, de Tisza István gróf miniszterelnök különböző nyilatkozataiból arra lehet következtetni, hogy a kormány nem zárkózik el a hosszú lejáratu, a husz, esetleg huszonöt évre szóló kiegyezés megkötésétől sem. Vajjon helyesnek tartja-e a kormány, hogy a közgazdasági viszonyainkat ezen az országgyűlésen intézzük el? Utalni kell arra, hogy a megbukott osztrák miniszterelnököt, Körber Ernő dr.-t úgy ismerték, mint a hosszú kiegyezés hívét, továbbá, hogy az új osztrák kormány élére a volt kereskedelmi miniszter kerül. Kőzjogilag ugyan semmi közünk sincs az osztrák kormányválsághoz, de a kiegyezéssel kapcsolatosan érdekel bennünket, hogy miért kerül az osztrák kormány élére egy közgazdaságilag olyan erős egyéniség? Feltétlenül szükséges, hogy a kiegyezési tárgyalások menetéről a kormány a képviselőházat mielőbb tájékoztassa.

Kérdi tehát, hajlandó-e a miniszterelnök az osztrák kormánnyal folytatott gazdasági

tárgyalásokról, valamint arról, hogy a kiegyezés az alkotmánynak megfelelően fog létrejönni, tájékoztatást adni.

(Sohasem akartam diktatúrát!)

Ezután Tisza István gróf miniszterelnök szólalt fel. Alapítalan szerinte az a vád, hogy intencióról és meggyőződéséről kellő felvilágosítást nem adott volna. Hogy a más országokbay folytatott és országunk legéletbevágóbb kérdéseiről szóló tárgyalásokról mikor adhat a kormány felvilágosítást, azt csupán felelős állásban levő vezetők állapíthatják meg. Ezzel szemben az egyetlen megoldás az, hogy a képviselőház olyan kormánnyal gondoskodjék, melyet alkalmasnak tart ezek letárgyalására.

— Ha erre bennünket nem tartanak alkalmasnak — mondotta a miniszterelnök — természetesen le fogjuk vonni a konzekvenciákat. Ez jogunk, sőt kötelességünk — addig azonban, míg a többség bennünket ajándékoz meg bizalmával, kötelességünk azzal a diszkrécióval vinni a tárgyalásokat, melyet az ország érdekei megkívánnak. (Helyeslés.)

Ezután kijelenti a miniszterelnök, hogy röviden kíván csak szólani, mert már tegnap határozottan kijelentette, hogy a kormány álláspontja nem változott meg azon tekintetben, hogy az osztrák kormánnyal olyan kiegyezésre vonatkozó megállapodásokat akar mielőbb létesíteni, amelyek külkereskedelmileg akcióképesse teszik a monarchiát; tehát Németországgal és más országokkal is. A vámpolitikai tárgyalások megkezdését illetőleg, tegnapi kijelentéseire semmit sem tehet hozzá, annélkül, hogy a függő kérdésekben levő érdekeknek ne ártana. Végül kéri, hogy választ vegyék tudomásul.

A miniszterelnök után ismét Apponyi Albert gróf szólalt fel s kijelenti, hogy a miniszterelnök úgy fogja fel a kormány és a többség közötti viszonyt, hogy az az álláspontja, hogy a függőben levő kérdésekben nem adhat tájékoztatást. Ez diktatúrát jelent. A parlamentáris elvéhez hozzátartozik az, hogy a kormány álláspontja diszkusszió tárgyává tétessék.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy Apponyi Albert gróf helytelenül értelmezte szavait, mintha azt mondotta volna, hogy a kormány függőben levő kérdésekről soha semmiféle felvilágosítást nem adhat. Ez csakugyan diktatura volna, amit pedig sohasem akart. Az ilyen természetű ügyeknél azonban, mint a kiegyezés is, a felelős helyzetben levő kormánytérfinak kötelessége meghatározni, hogy mikor és mennyit mondjon. (Helyeslés.) A Ház ezután a választ tudomásul vette s az ülés véget ért.

— A király aroképének alkalmazása. Budapestről telefonálja tudósítónk: Barabás Béla dr. holnapra interpellációt jegyzett be ötélsége aroképének és királyi méltóságának megfelelő alkalmazásáról.

— Aradvármegye hódoló közgyűlése. Aradvármegye törvényhatósági bizottsága Baross Ferenc főispán rendelete szerint folyó évi december hó 20-án délelőtt 9 órakor rendkívüli közgyűlést tart. Dálnoki Nagy Lajos alispán s törvényhatósági bizottsági tagokat erre a közgyűlésre meghívja. Tárgysorozat: 1. Hódoló felirat intézése IV. Károly ő császári és apostoli királyi felségéhez legmagasabb trónralépése és Magyarország apostoli királyává koronázataása alkalmából. 2. Hadikölcsön-jegyzés a vármegye különböző alapjából és gyámpénzarából. 3. Egyes községek részére államszegély kerésf az elhagyott gyermekek tartásavul teunerál költségek fedezetere.

Bombaként hatott békejavaslatunk.

(Az entente sajtó egyhangú lármája.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Gentből jelentik: A központi hatalmak békeajánlata az entente hatalmakra bombaként hatott. Sajtójuk szerint a szövetségesek még a békefeltételek tudomásul vételét is megtagadják, mert azt hiszik, hogy a központiakkal ezzel a manőverrel csak fegyverezünetet akarnak létesíteni, hogy az alatt Hindenburg új csapásra készülhessen fel. A németeknek az a célja, hogy az entente hatalmak közt békevitát provokáljanak és megzavarják felkészülésüket az új erőfeszítésre.

Rotterdamból jelentik: A Newyorki esti lapok rengeteg táviratot közölnek Németország békefeltételeiről, de egyiknek sincs hivatalos alapja és igen sok ellentmondás van bennük.

Párisból jelentik: Az esti lapok véleménye szerint a központiak békejavaslatának nincs más célja, minthogy összevesztesse a szövetségeseket. A Figaró megvetendően mondja a központiak manőverét. A Gaulogisz elfogadhatatlannak tartja az ajánlatokat, mert szerinte az ententének kell diktálnia a békefeltételeket.

Luganóból jelentik: Az olasz sajtó a békeajánlat jelentőségét a békefeltételektől teszi függővé. Kijelentve, hogy az olaszok a háborút a végső győzelemig akarják folytatni és a német cselvetésnek nem ülnek fel. Ajánlatukat figyelemre se méltatják.

Rotterdamból jelentik: A semleges sajtó nagy szimpátiával látja a békejavaslatokat. Lehetséges, hogy a hadviselők sajtójában olyan vihar fog feltámadni, amely előmozdítja a béketárgyalások fölvetését.

Stockholmból jelentik: A központi hatalmak békejavaslata az egész országban mély hatást keltett. A lapok

külön kiadásokban kommentálták az eseményt.

Baselből jelentik: A svájci sajtó egyhangulag megállapítja, hogy az esetben, ha az entente visszautasítaná a központiak békeajánlatát, akkor bebizonyosodik, hogy nem védekező háborút folytatnak. Erkölcseleg az entente lehetetlen helyzetbe kerül.

Londonból jelentik: A Reuter-ügynökség arról értesül, hogy a kormánykörök a központi hatalmak békejavaslatok tárgyában valószínűleg nem nyilatkoznak előbb, míg szövetségesekkel nem tanácskoztak. Addig csak annyit mondhatnak, hogy az angol sajtó fölfogásának teljes egyöntetűsége annak jele, hogy a szövetséges államok kormányai és népei között egyetértés uralkodik. Az angol kormány a központi hatalmak javaslatát még nem kapta meg, de ama körülményből, hogy jegyzékükben nem mondják magukat győzteseknek, gyanút kelt javaslatuk iránt és ezek nem egyebek, mint a német önteltség megnyilatkozásai, amelyeket helyes értékük szerint mérlegelünk. Hogy a németek ezekkel a javaslatokkal éket akarnak verni a szövetségesek közé, akkor javaslatukat már is mellőztük.

Rotterdamból jelentik: A Morning Post parlamenti munkatársa azt írja, hogy mindennél örülnek annak a körülménynek, hogy a központi hatalmak békeajánlata nem az angol kormányváltozás előtt érkezett meg. Általános ismert tény, hogy az előbbi kormánynak több tagja hajlandó volt elfogadni egy nem véglegesen döntő békét is.

Amsterdamból jelentik: A Handelsbladen hágai tudósítója a központiak békefeltételeiről a következőket jelenti:

A központiak állítólag följárnják, hogy Lengyelország és Litvánia kivételével minden

megszállott területet visszaadnak, Lengyelországnak önálló királyságnak kell lennie, Litvániára nézve még bizonytalanság van.

A monarchia állítólag engedélyt tesz Oroszországnak, viszont Németországnak vissza kell kapni valamennyi gyarmatát és kezességét arra nézve, hogy ellenséges hadsereg be ne törhessen Belgiumon át Németországba.

Ezeket a feltételeket — hir szerint — a császár és a kancellár kezdeményezték. Más államférfiak állítólag nem egészen értenek egyet velük. Azonban a hágai jelentés alig fogadható el komolynak, csak egyike a sok kombinációnak.

A párisi Petit Journal írja: Briand miniszterelnök legközelebb nyilatkozni fog a békeajánlat kérdésében. A békejegyzéket nem szabad mint világrondító dolgot felfogni. Erősen hasonlít ez az ajánlat a régebbiekhöz, ámbar azoknál hangsúlyozottabb, de csupán manőver, amelynek célja az entente országaiban nyugtalanságot kelteni és az ententeot kettéválasztani. Minden győzelmi ének dacára Németországban él az aggodalom, ami megmagyarázza az új manővert.

Francia tábornok a békéről.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Malleterre tábornok írja a Tempsban: Minél több győzelmet aratnak a németek, annál többet kezdenek beszélni a békéről. És milyen béke lenne ez? A szövetségesek két évnél több, hogy folytatják ezt az óriási küzdelmet és minden erőfeszítésük el lenne vesztve, annyi vér hiába kiontva. Mert ha nem is lenne győztes és legyőzött, mint ahogy azt most egyesek hangoztatják és ha Németország vissza is adná meghódított területeit — ami még egyáltalában nem bizonyos, — azokat a meghódított országokat, melyeket jogos kóditásainak tart, nem lennének-e a szövetségesek mégis legyőzve? Teljesen meg lennének győzítve veszteségeik és romjaik által és a legszörnyűbb katonai és gazdasági rezsimnek kellene alávetni magukat, míg ellenben Német-

Molnár Ferenc és a „Farsang.”

— A bemutató előadás alkalmából. —

A „Farsang” aradi bemutatója alkalmából akaratlanul is föl kell idéznem Molnár Ferenc gyönyörű irodalmi karrierjét. Mert szerves összefüggésben van ez a mű egész életének munkásságával, noha merőben különbözik mindattól, amit Molnár Ferenc eddig alkotott.

A magyar kritika az első pillanattól kezdve tisztában volt Molnár irói egyéniségével. Minden ahhoz értő ember tudta, hogy vele istenáldotta nagy talentum lépett a magyar irodalom fejlődésének történetébe, csak az volt kétséges kezdetben, hogy e csodálatosan gazdag és intuitív lélek fejlődésének görbéje nem fog e erősen elhajolni a magyar irodalom tradíciótól. Mert kezdetben ez az irói pálya egészen szokatlan jelenségeket mutatott. Tulásosan eleven és színes képzelete korlátok nélkül ragadta magával tollát, amit irt buja volt és idegenszerű, tele az ötletek tarka figuráival, mint a keleti szőnyegek. De minden dolgában volt egy-egy vonás, amely lekötötte a figyelmet s visszhangot keltett olvasója lelkében. Hangszerén mindig meg tudott ütni egy hangot, mely sokáig rezonált a rája figyelő lelkében. Ez az irói korszak az „Ördög”-gel ért el kifejlődésének csuespontjához.

Ettől kezdve, tekintet nélkül a világhírré és a világsikerre, Molnár Ferenc irói pályája nagy elhajlást mutat. Elhagyta a csillogó különleges felszínes utját, erősebb lett a megfigyelése, tisztább a látása, mélyebbek az érzései. Nem elégszik meg az egyszerű gesztusokkal, a bajt nemcsak megmutatja, de megismerteti, sőt az operatív beavatkozásra is

kész. Szabadulni ugyan még nem tud egészen a régi eszközöktől; a meglepetések és exotikumok kábító szereivel szívesen él, de már egy nagy tehetség öntudatosságával kutat és itél. A meztelen lélek érdekli. Különösen a szájrétű asszonyi lélek, amely olyan, mint az áló virág, ritkán nyílik s csak a kiválasztottak láthatják. Különös gyönyörűséget talál az asszonyi élet apróságainak feltárásában, itt szenvedélyes és részletező lesz, mint a szenvedélyes nőbarát, kit jó sorsa egy előkelő dáma pipere asztalához segített s most mohó vágygal turkál a női szépség kellekei között. Kezében ördögös gyorsasággal kergetik egymást a színes rajzok, melyek az arc email-színét s az ajk rózsás árnyalatát opálozzák, az illatszeres üvegesék, a kréta és a rizspor s mindez valami kábítóan fülledt levegőben.

Molnár irói munkásságának ez a második kora sokáig tartott. A közönség tulzott lelkességgel engedte át magát az iró nagyszerű kvalitásainak s elbódultan hallgatta — a mesterséges környezetben is — a szavak meleg ritmusát s a könnyű mondatok behízogó muzsikáját. Tipusokat keresett az iró műveiben, exaltált, idegéletet élő asszonyok típusát, holott azok a legkevésbé sem voltak típusok; sőt sokkal inkább excentrikus, nagy művészettel, de kevés belső igazsággal megalkotott figurák. Az analízis játékszeri, osillogó ékszerek, melyekben gyönyörűsége telt az irónak is, közönségének is, de amelyek voltaképpen szeszélyes eltévelyedései az élet napsütése és gyönyörű mezején élő asszonyregeteknek.

Ez a korszak a Farkassal záródik be s most hosszú hallgatás következik. Talán közrejátszik e hallgatásban a véres háború is, mely impresszióinak hullámaival elborítja az

író, ki e hatások alól egykönnyen szabadulni nem tud. De nem szabad e hosszú szünetet tisztán és kizárólag a háború rovására írni. Az iró lelki életének új fázisa előtt állunk. Az éres ideje következnek. A megtisztult világlátás, a kikristályosodott irói öntudat gyönyörű művei következnek. A poézis aranyfolyama hömpölyög felénk. Az iró költővé nemesedik.

A „Fehér felhő” vezeti be a sort. Nem színpadi mű, nem is kellett volna előadni. Oly költői, oly nemes, olyan könnyesen tisztá, amilyet csak egy mélységesen meghatott lélek tudott elimádkozni. Olvasni szabad ezt a művet csak, magányosan, kis szobák mélyén, este, halk fényű lámpa világa mellett.

A „Farsang”-ban aztán egy más Molnár Ferenc áll elénk, merőben új, különböző a régitől. Az irói pálya vonala áthajtott nagy, nagy távolságokon — a magyar irodalom klasszikus nagyjai felé. Most indult el Molnár Ferenc azon az uton, amelyen régen szerették volna látni azok, akik őt és a magyar irodalmat őszintén szeretik. A „Farsang” a legnagyobb stílus munkája Molnár Ferencnek minden munkája között. Nincs egy mondata, amelyen ne látszanék, hogy az iró nagy ambícióval, szinte verejtékes gondnal dolgozott e munkáján, melyet úgy látszik, irói munkássága koronájának szánt. A dráma felépítése szisztematikus és régi mesterek műgondjára emlékeztet. Szinte erőszakosan és félve kerül előbbi munkáinak hatásadászó eszközeit, természetes, igaz és emberi akar lenni. A tárgy megválasztása is arra mutat, hogy kapcsolatot keres a régi magyar irodalommal. Alakjait úgy válogatja meg, hogy reprezentánsai legyenek egy kornak, amely a magyar érzések szempontjából is jelentős. Személyei sem élnek kizárólagosan egyéni éle-

ország sokkal hamarabb nyerné vissza régi erejét, mivel sokkal kevesebb helyreállításra lenne szüksége és így jobb körülmények között újra kezdené világralmának felállítását. Mert ha Németország még korai békét is kötne, megtartaná magának az általa megalapított Mittel-Európát, annak minden előnyeivel a Kelet felé. Lehetséges-e, hogy igazán vannak szövetségeseinknél és nálunk oly emberek, kik szembe mernek nézni a háború ily kimenetelével és nyilvánosan hangoztatják a kormányok és nagy tömeg előtt, hogy meg kell indítani a békealkudozásokat.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Pénteken: *Farsang*, színmű.

Szombaton délután fél 4 órakor ifjúsági előadás: *János vitéz*, operett.

Este 8 órakor rendez helytárral: *Farsang*, színmű.

A Vörös Kereszt hangversenye.

Ismét a filharmonikusoknak köszönhetünk egy szép estét, a zenének, a magasabb rendű muzsikának és a hadi jótékonyágnak estéjét. Kultúra, művészet és jótékonyág magában véve is szép, nemes, lélekemelő — de összekötni a zeneművészetet a jótékonyággal, megértő, zeneileg intelligens lelkes közönséggel, olyan gyönyörű cél, melyre büszkék lehetnek a filharmonikusok és büszke lehet a város, amely megértette a filharmonikusok célját. Az idei első koncert hangzott el ma este a kulturpalota hatalmas termének zsufolt széksorai előtt. Valamikor nagy esemény, hosszú időkre terjedő téma, ma a művészetnek és az alkotókésztségnek felemelő estéje, azért, hogy egy pillanatra elfeledjük a ma végtelen szenvedéseit, borzalmaikat, narkotizáljuk lelkünket pár órára a zene, a művészet végtelen élvezetében.

Telmányi Emil hegedült, Czeisberger Mária énekelt, Vas Sándor zongorázott.

Telmányi és Vas aradi művészek. Innen indultak el, itt láttuk fejlődésüket. Csodáltuk

tavaly Telmányit, a kész művészt. Ennek a lapnak hasábjain megirtuk akkor, hogy már a nagy hegedűsök között van. Jöttek egy nagylelkű katona jóvoltából Telmányi tavalyi nagy sikerei és mind jótékonyceált szolgálták. A budapesti, bécsi, berlini koncertjei, amidőn a főváros elit közönsége és a királyi ház tagjai előtt mutatta be művészetét és a legszigorubb kritikusok nem találtak szavakat kellő méltánylásra... Most a dániai ut diadalai után örömmel nézzük Telmányit és feltű gonddal nagy büszkeséggel állapítjuk meg róla, hogy azzá lett, amivé mi hittük, a *kész, világhírű nagy muzsikussá*.

Schubert Fantázia C. durjával kezdte Telmányi a műsort. Brillians technikai készsége mellett bámulatos, igazi zenészi elmélyedés jellemezte ezen felségesen szép témájú mű előadását. Az érzelmek ezer skálája zendült meg hegedűjén s a közönség frenetikus tapsal hódolt előtte. Másik nagy számát, Liszt Faust ábrándját tökéletes finomsággal és finom egyéni felfogással adta elő. Varázslatosan szép, elbűvölő hangok kapták meg a közönség szívét. Technikája a fenomént közelítette meg. Brahms Magyar táncok c. művének óriási sikeri előadásával köszönte meg a lelkes tetszést.

Vas Sándor zongoraművész az egyes számokat művészi tökélyvel kísérté, szóló számban mindig disztigvált és izléses, technikája mint mindig, ma is páratlan, lelki elmélyedései igazabbak, őszintébbek lettek Liszt Nocturnéjának előadásával s a tökéletes virtuozt ünnepezték.

Külön szenzációja volt az estnek Czeisberger Mária a m. kir. opera tagjának szereplése. A vonzóan bájos megjelenésű, tiszta csendesü hangú művésznő mezzoszoprán hangjával, nagy képzettségű énekesnő rutinjával bänik, intonálása bámulatosan tiszta és a finoman tökéletes iskola minden taktusán kiérzett. Liszt Loreley részletének előadása után percekig ünnepezték, amit ráadásul viszonzott. A Máté passió előadásánál finom pianóival és drámai erejű kifejező játékával erős előadói talentumát ismertük meg. Sikere hatalmas és megérdemelt volt.

tet. Cselekedeteikkel bekapcsolódnak a korba, amelynek képviselői. A drámai mag, a gyémánt elulajdonításának vágya, amelybe bekapcsolódik egy mesterségesen lehűtött temperamentumu, áloméletet élő asszonynak kétségbeesett sikoltása: szabadulni akarása egy bilincsekkel körülzárt élettől: ez a drámai mag nagyszerű energiákat és lehetőségeket rejt magában s minden drámai fejlődésre alkalmas. Nincs igazuk azoknak, akik a gyémántlopás cselekedetét elítélik a magyar gentry asszonynyal kapcsolatban. Ez egészen közömbös a drámai alakulásra, sőt az egész gentry társadalomra nézve. Az asszony lelki harcáról, belső drámájáról van itt szó s ez az, amit Molnár Ferenc brilliansul csinált meg. Tisztán, logikusan vezet, mondhatnók: vetíti élénk a vergődő asszonyi lelket. Az indulat, a küzdelem, a lékevesztett szenvedély s a kijózanodás fázisai csodálatos biztonsággal játszódnak le előttünk. Az iroművészet remeklése ez. Ep ily gondos a többi alak rajza is. A férj, a széptevő, a dandy, a szerelmes kis asszony fotografiai clethiek s egy elmúlt társadalom emlékei. Talán a milieu-rajza kíván némi kritikát, ahol egy-egy anakronizmus megállit bennünket, anélkül azonban, hogy élvezetünket csökkentené.

Mégis — valljunk be valamit — e nagy irói becsvágygyal s gondos szeretettel megirt munka nem ragad el bennünket úgy, mint ahogy belső értéke szerint megérdemelné. Ennek az oka szeriolott érdekes. Már csak azért is, mert e szándaras keretein kívül ípkszik, azokban a tulajdonságokban, melyeket ez ismertetés elején Molnár Ferencről elmondottam. Molnár Ferenc ugyanis korábbi műveiben

zarr, különös, exotikus dolgoknak a használatával olyan speciális környezetet, levegőt és közönséget teremtet magának, hogy most, midőn teljesen nemes és tiszta irói eszközökkel akar hatni: nem tudunk neki hinni s várjuk — a komédiát! Pedig ebből semmi sincs e műben, amely iróját nagy lendülettel vitte előbbre a klasszikus magyar írók felé.

Az aradi előadást nagy ambició jellemezte és sok szépséggel volt az ékes. A rendező nagy buzgalma meglátszott a gondosan egybekapcsolt jeleneteken, a szorgalmas tanulmány pedig a színészek játékán. A diszletek stilszerűek voltak, egyrésztük új is. A figyelem az iróval és művével szemben mindenütt szembeeszkő volt. Kamilla személyesítője Harsányi Margit a legapróbb nünászokig átdolgozta a szerepét. A tulságos részletezés talán fásasztó is volt egy kissé, de ennek a titokzatos és rejtelmes asszonyi léleknek váratlan fellobbanását, indulatait, egy elvesztett világot sirató keservét illuziót keltő ritka megértéssel tudta tolmácsolni. Megjelenése imponáló, toalettje szép volt. Tisztelői virágkosárral lepték meg értékes alakításáért. Harmath Józsa megindító és megható szavakkal játszotta meg egy passzív asszonyi léleknek közvetlen szerelmét. Miklós szereimében több érzést, tüzet, lángoló indulatot tudunk elképzelni, mint amennyit Hertesz Dezső tolmácsolott nekünk, aki a szenvedés jeleneteiben állott az iró intencióihoz legközelebb. Kis Miklós a férjet hatasos poentirozással, Várna: Óz Matyas magyaros alakját jozua humorral játszotta. Epizód szerepeikben jók voltak Barics Dalh és Lórái.

Zombory Andor.

A gyönyörűen sikerült estért — melynek védnöke Kintzig János főispán volt — minden dicséretet megérdemelnek a filharmonikusok, a jótékony célra működő művészek és a lelkes közönség, amely annak minden szépségét átélve lelkesen ünnepelet.

Well Károly dr.

A szinigazgató új szerződése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város közgyűlése ma foglalkozott az aradi szinistársulat igazgatójának 1917. szeptember 30-án lejáró szerződésével. Irunk már arról, hogy a szinügyi bizottság a szerződés egyes pontjainak megváltoztatását hozza javaslatba és azt proponálja, hogy amennyiben Szendrey Mihály szinigazgató a módosított szerződést hajlandó aláírni, úgy a közgyűlés hosszabbítsa meg a vele kötött szerződést érdemeinek elismerése képpen. Málék Lajos dr. ama véleményét nyilvánította, hogy a szerződés egyes elavult pontjait is törölni kellene, így például azt, hogy a szinistázi szezon alatt a népértékesek csak a szinigazgató beleegyezésével tarthatnak előadást. Azt sem helyeselte, hogy pályázat mellőzésével akarják meghosszabbítani a mostani szinigazgatóval kötött szerződést.

Varjassy Lajos polgármester válaszában megnyugtatta a közgyűlést.

— A törvényhatósági bizottság, — mondta a polgármester, — egyáltalán semmiféle jogot sem ad fel, ha elfogadja a szinügyi bizottság javaslatát. A szinügyi bizottság egyáltalán nem esorbitja a közgyűlés jogát akkor, amikor azt javasolja, hogy Szendrey Mihály szinigazgatóval, különös méltánylást érdemlő érdemeinek honorálása képpen, hosszabbítsa meg szerződést akkor, ha a szinigazgató a módosított szerződést hajlandó elfogadni. Helyesnek tartom, ha a régi szerződés tizenkilencedik szakaszát törli a közgyűlés; ez a szakasz úgy szól, hogy a lovardai előadások és a hangversenyek csak a szinigazgató előzetes beleegyezésével engedélyezhető.

A közgyűlés ezután elfogadta a szinügyi bizottság javaslatát, s megbizta a tanácsot, hogy lépjen érintkezésbe Szendrey Mihály szinigazgatóval. A közgyűlés magáévá tette azt a javaslatot is, hogy a törvényhatósági bizottság megfelelő módon telemelhesse a szinistázi helyárait és a betolyó többletet a szinistázi átalakítási költségeire, illetve annak kamatára fordithassa. Végül a tanács javaslata alapján a közgyűlés elutasította azt a kérelmet, hogy a nyári szinikör mult esztendei bérét a szinistársulatnak elengedje. A mult esztendőben ugyanis még a szinigazgatóval állott szerződésben a város és mivel a szinistázi bevételei elbirják a hatezer korona évibér megfizetését, annak elengedését a közgyűlés nem tartja indokoltnak.

* A szinistázi hírel. A *Farsang*. Molnár Ferenc legújabb szinistázi műve tölti be a hét-műsorát. A kitűnő újdonságot a bemutatáson zsufolt ház nézte végig, sőt a többi előadásokra is tömeges elővétel van, úgy, hogy a mai és a szombat, valamint a vasárnap esti *Farsang* előadásai zsufolt ház előtt fog leperegni. A szereplők természetesen ugyanazok maradnak minden el adásnál. — *Ifjúsági és népies előadás*. Szombaton délután fél négykor lesz a legközelebbi ifjúsági és népies előadás, mely alkalommal a János vitéz magyar daljáték kerül színpadra, a címszerepben Z. Váradi Margit, Huska, Horváth M. és a király leány Jára B. A tértiak közül Barics és Győző játszóak a főszerepet. — *December 16-ától* kezdve az énekes daraboknál ismét a teljes zenekar működik a szinistázióban.

Petala tábornok hadparancsa.

(Mi történt az oláh hadseregben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szivó Sándor ezredes portyázó különítménye, mely oly bravúrosan teljesítette azt a feladatát, hogy az elvágott és leszakadt oláh hadsereg részeket megsemmisítse: tegnap szállította Temesváron keresztül a lefegyverzett seregrészek tisztikarát, többek között az Orsovát támadó hadosztály tisztjeit divizionáriusokkal egyetemben.

Az oláh tisztek élénk kíváncsisággal tekintettek szét, de abban a pillanatban, amint valaki közeledett hozzájuk, mogorva arcot öltöttek s beszédbe ereszkedni nem voltak hajlandók. Öltöztük szerfölött érdekes, a piperkőseknél és az elhanyagolt állapotnak sajátos keveréke volt. Látszott, hogy nem mese az a gunyos mondat, amellyel egy svájci lap jellemezte őket, hogy — lakkeszímában mentek a háborúba s diszöltönyöket varattak a Magyarországra való bevonulásra. De a Szivó Sándor ezredes magyar bakái, úgy látszik, alaposan hajszolhatták a „nemes római ivadékokat,” mert a csizmákon ma már nagyító üveggel se lehet felfedezni a lakkot s a diszöltönyökön se sok dísz maradt, ellenben mindkét: szükségleti cikken sok a hiányosság és a folt.

Az Aradi Közlöny munkatársának, ki épen Temesvárott tartózkodott, sikerült végre az egyik mogorva oláh tiszt ural néhány szót váltani. Munkatársunk majdnem minden kérdésére ezzel a stereotip felelettel válaszolt:

— Fogoly vagyok, nem beszélhetek.

— Ismeri-e főhadnagy ur Románia jelenlegi hadi helyzetét. Mióta önök elszakadtak a főseregtől Mackensen végigrobogott Dél-Románián...

— Átmeneti állapot! — felelte komikus büszkeséggel. — A végső győzelem mégis a miénk lesz.

— És mire építi főhadnagy ur ezt a reménységét?

— Katonáink törhetetlen bátorságára.

— Nagy erőbe került, hogy az ember fel ne kacagjon erre a kijelentésre, mert ekkor már kezében volt az a szenzációs „brigád-parancs”, melyet Petala generális, a második oláh hadsereg parancsnoka bocsátott ki a parancsnoksága alatt álló tisztikarhoz és legénységhez, amely mindennél jobban bizonyítja az oláh katonák megfogyatkozott bátorságát s elapadt harci kedvét. Kiténik ebből a nevezetes „brigád parancsból,” hogy utóbbi időben az oláh hadseregben olyan szellem honosodott meg, amely képtelenné tesz egy hadsereget minden ellenállásra. Amint az be is bizonyosodott.

Ezt a brigádparancsot a tisztek elfogatásakor és irataik átvizsgálásakor vették el tőlük s így jutott egy példánynak a birtokába az Aradi Közlöny munkatársa.

Brigád-parancs.

A brigád-parancs felirata: „Az 53-ik kombinált dandár 5-ik gyalogezredének parancsnoksága.”

„Fölöttes helyről érkezett parancsnak megfelelően közlöm az összes tisztekkel és legénységgel a következőket:

1. A nagyarányú anyagvesztések, ágyuk, fegyverek és munitió-vesztés miatt az ebben közvetlenül részes tisztek, valamint azok parancsnoka **haditörvényszék elé állítandók.**

2. **Tüstént agyonlövetnek azok a trénparancsnokok, akik a parancsnokságuk alá rendelt kocsikkal, különösebb támadás megtörténte nélkül, visszavonulnak, továbbá azok, akik különösebb parancs nélkül visszavonuló kocsikon utaznak s járműveket, lövegeket hagynak el, anélkül, hogy mindent megkísérelnének azok kiszabadítására és elszállítására.**

3. **Agyonlövetnek azok a sebesültek, kik parancs nélkül s fegyver nélkül vonulnak vissza.**

4. **Azok a sebesültek, kik parancs nélkül vonulnak vissza s fegyverüket eldobták, vagy azok, akik parancsra vonultak vissza, jöllehet nem sebesültek, azonnal letartóztatandók s alapos vizsgálatnak vetendők alá. Akik hibásak, azonnal agyonlövetendők.**

5. **E rendeletet teljesítésére a fronton néhány ágyut és gépfegyvert kell bizonyos helyen felállítani, ezek a lövegek azokra a csapatokra tüzeljenek, amelyek a harcból parancs nélkül vonulnak vissza.**

6. **Csendőrökből s energikus legénységből álló járőrök állítandók fel, akiket altisztek és tisztek vezessenek. E járőrök kötelességévé tétetik, hogy a front mögött és a front oldalán a legszigorúbban vigyázzanak és akik szólni akarnak, azokat parancs nélkül is löjje le.**

7. **E rendeletet jegyzőkönyvbe vétetnek és minden katonának a legutolsó emberig kihirdettetnek. Ezeket a pontokat minden lehető eszközzel a lövészárokban levő minden emberhez el kell juttatni. Megmagyarázandó a legénységnek, hogyha nincs bátorsága ahhoz, hogy az ellenségnek makacsul ellentálljon, ha ez megtámadja őket, úgy fognak meghalni, mint a gonosztevők. Ezzel szemben, ha bátran harcolnak, elég erővel fognak rendelkezni, hogy életüket megmentsek. Ha a második hadsereg legénységének nem lenne elég lelkiereje az ellenséges előretörést ott helyben feltartani, mint világító példát emlegessék előttük a moldvai csapatok kitűnő bátorságát és vitézségét, akik a benyomuló ellenséget a határon át visszavetették s most saját hazájában üldözik. Petala tábornok s. k., a második hadsereg parancsnoka.”**

Ez a hiteles írás minden tagadásnál ékebben beszél az oláh hadsereg megromlott közszelleméről és arról, hogy milyen drákói szigorral kellett fellépni a folytonosan szólni akaró oláh katonákkal szemben.

A hadikötvény ép oly biztos, mint

a pénz. Mindkettőnek értéke az állam hitelképességén és gazdasági erején sarkallik. Csakhogy az otthon tartott pénz gyümölcsözötlenül hever, míg a hadikötvény hat százaléknál nagyobb kamatot hoz!

Kötelező a hét órai zárás.

Fontos ügyek Arad közgyűlésén.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város közgyűlése ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöke mellett december havi ülését tartotta igen gyér érdeklődés mellett.

A polgármester havi jelentésével kapcsolatban Nagy Sándor dr. szóvá tette, hogy néhány hónappal ezelőtt incidentsliter elhatározta a közgyűlés a városi hivatalos órák megváltoztatását és azóta úgy délelőtt, mint délután hivatalos órákat tartanak a városi tisztviselők. Véleménye szerint ez nem helyes, mert a mai drágaság mellett a tisztviselők kénytelenek volnának délutáni mellékfoglalkozást folytatni, ezt pedig az új hivatali rend lehetetlenné teszi. A közönség érdeke egyáltalán nem kívánja meg a délutáni hivatalos órákat, gazdasági szempontból pedig egyenesen hátrányos, mert rengeteg sok világító és tüzelő anyagot pocskol el a város. A városháza kivételével az összes közhivatalokban csak délután 2 óráig dolgoznak a tisztviselők, így tehát méltányos, de szükséges is, hogy a városházán hozzáigazodjanak a többi hivatalok munkarendjéhez. Szükségesnek tartja, hogy január elsejétől állítsák vissza a d. u. kettőig tartó hivatalos órákat.

Varjassy Lajos polgármester kijelentette, hogy kényszerűségekből rendelte el a délutáni hivatalos órákat, mert a hivatalnokok képtelenek voltak délelőtt elvégezni munkájukat és délután is bejártak dolgozni. A miniszteriumokban és a vasuti hivatalokban nemcsak délután, hanem még éjszaka is dolgoznak, így tehát a városi tisztviselőkkel nem történik méltánytalanság, ha naponta 6 órát dolgoznak.

Nagy érdeklődéssel hallgatta a közgyűlés Zubor Andor tb. főjegyző előadásában azt, amiről az Aradi Közlöny már mai számában megemlékezett, hogy a kereskedelmi miniszter jóváhagyta a záróra vonatkozó városi szabályrendeletet; eszerint az aradi üzleteket január elsejétől fogva este hét órakor kell bezárni, kivételek az élelmiszerkereskedések, amelyek este fél nyolcig tarthatnak nyitva és reggel hét órakor nyithatnak. A többi üzletek nyitási ideje reggel fél nyolc, zárási ideje pedig 7 óra.

Adler Andor ez alkalomból szóváltette, hogy az Aradi Közlöny híradása szerint az aradi kereskedők között mozgalom indult meg az esti nyolc órai zárás érdekében. Ezt ő helyteleníti és véleménye szerint egyáltalán nincs szükség, a világító és fűtőanyagokkal való takarékoság pedig egyenesen a korai zárást parancsolja meg.

Lócs Rezső helyettes polgármester előterjesztette ezután az 1917. évi közvilágítási naptárt. Felemlítette, hogy a városi tanács már intézkedett a közvilágítás redukálása érdekében és közbelép a szinigazgatónál, hogy a színházi előadásokat este fél nyolcór kezdjék, nehogy a közönség, amikor az éjszakai órákban elhagyja a színházat, a sötét utcákon legyen kénytelen botorkálni.

Just Ferenc Máv. aradi üzletvezető érdekesen szót hozta a kérdéshez.

— Nemsokára azután — mondta, — hogy mi a műszaki bizottságban a világító anyagok megtakarításáról és a közvilágítás redukálásáról tanácskoztunk, azt kellett konstatálnom, hogy a Rákóczy-utcában már délután fél négykor meggyújtották a gázlámpákat. A tanácsnak módot kellene találni arra, hogy délután fél négy órakor ne égjenek a lámpák az utcákon. Helyesnek tartana, ha a korzó utcánál, ahol az üzleti reklámlámpák elég világosságot terjesztenek, az utcai lámpák a záróóráig ne gyújtassanak fel.

Lócs Rezső h. polgármester ez alkalommal mindjárt előterjesztette a városi tanács amint intézkedését, amelyet a közüzemnek, a villany és gázgyárnál tapasztalható szénhiány megszüntetése érdekében tolganatosítanak. Néhány nappal ezelőtt a gázgyár bejelentette, hogy csak harminkét vagon szénkészlete van, míg ellenben a villanygyár egyidőre el tudta magát látni szénrel. A gázgyár érdekében tehát szükségesnek tartja a tanács feliratot intézni a miniszterelnökhöz, honvédelmi s kereskedelmi miniszterhez és a temesvári katonai parancsnoksághoz, hogy a szükséges szén előteremtésében legyenek segítségére a városnak. A közgyűlés ezt elfogadta.

Lloyd George és Briand táviratváltása.

(Anglia és Franciaország a harc folytatásáról. — Angol lap a békeajánlat tárgyalását követeli.)

(Saját tudósítók teletjelentése.)

Berlinből jelentik: Hindenburg vezértábornagy és Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár között a következő táviratváltás folyt le:

„Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár önagyméltóságának!

Szerencse kívánataimat fejezem ki Excellenciának a birodalmi gyűlésen tegnap elmondott beszédéért. Nagy megindultsággal és mélységes elégtétellel olvastam, hogy Excellenciád a császár őfelségének parancsára német hazánk egy nagy erkölcsi erő megnyilvánulásának bevezetését végezte el azzal a beszéddel, amely méltó módon nyilvánult meg a német népnek otthon és a harctéren levő erejéhez, amely egyuttal alapja is. Mi katonák tudjuk, hogy épen ebben a pillanatban nincs nagyobb és szentebb kötelesség, minthogy tovább is harcoljunk legteljesebb erőnkkel a győzelemért és hogy a császárért és hazáért éljünk és halljunk. Hindenburg.“

Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár a következő táviratban válaszolt Hindenburgnak:

„Oszintén köszönöm Excellenciának meghatározó szerencsekívánatait. Annak a férfinak a szavában, akire császári urunk a német kardot rábízta és aki azt győzelmes erővel viseli, a mi német néphadseregünk szavát ismerem fel. Ez a hadsereg tette szárazon és vízen szabaddá az utat, ahhoz a nagylelkű elhatározáshoz, amelyet őfelsége-szövetségeseivel együtt tegnap végrehajtott. A Németországért harcoló férfiak haláltmegvető kötelességtudása, rendületlen vitézsége keznek arról, hogy ha az ellenségnek nem lenne még kedvére a háború befejezése, akkor fognak csak igazán erős és tartós békét kiküzdeni. Bethmann-Hollweg.“

A Münchener Neueste Nachrichten félhivatalosan közli, hogy békeajánlatunk nem tartalmazza békefeltételeinket is, csupán kifejezője békehajlandóságunknak, amelynek alapfeltétele: létünk, fejlődésünk és becsületünk biztosítása.

Az Havas-ügynökség közli Briandnak és Lloyd Georgenek táviratváltását, amelyben kölcsönösen biztosítják egymást, hogy a háboruban elszántan kitartanak, amíg a győzelmet és a tartós békét kivívják és a legnagyobb eréllyel folytatják a közös ellenség ellen a harcot.

Gentből jelentik: Briand és Lloyd George táviratváltása korlátozza az entente sajtója szabad véleménynyilvánításban. A hatalmukhoz ragaszkodó államférfiaknak nem maradt más hátra, mint hogy megmaradjanak régi álláspontukon. A jelenlegi entente kormányok létüket csakis a közön-

tásával biztosíthatják, ámde az entente országok háboruban kimerült néprétegeiben a békeajánlat mély hatást keltett, olyat, aminővel szemben államférfiak sem maradhatnak süketek.

Genfből jelentik: A párisi kormány sajtója kereken kijelenti, hogy a békeajánlatot nem lehet a béketárgyalások alapjául venni.

Tegnap az angol alsóház rövid ülést tartott, amelyen sem Asquith, sem Lloyd George nem vettek részt, mert mindketten betegek. Az ülés folyamán érkezett az első hír a kancellár békenyilatkozatáról, mire az összes képviselők felállottak. Bonnar Law javasolta az ülés keddig való elnapolását, hogy Lloyd Georgenek alkalmat adjanak a kormány programjának kifejtésére. Mac Kenna külügyi államtitkár javasolta, hogy az ülést 19-én tartsák meg, hogy a béke kérdés megvitatásánál Asquith is jelen lehessen. Az alsóházban úgy vélik, hogy Anglia kormányának átszervezése a legmegfelelőbb válasz a német ajánlatra. Jellemző, hogy a békepártiak, akik eddig is külön tömörültek az ülésteremben, mostan a kormánypárt és az ellenzék között foglaltak helyet.

A Manchester Guardian című lap azt írja, hogy Németországot nem lehet cselekedéssel megvádolni és békeajánlatában nem szabad kételkedni, hiába hiszik, hogy a békeajánlat Németország kimerülésének jele. A helyzet sokkalta komolyabb, semhogy ne követelnék azonnal az eszmecsere megkezdését a békéről.

Két Pórfi jelentkezett a korona kibélelésére.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A koronát minden koronázás alkalmával újra kell bélelni, hogy a koronázás aktusánál szilárdan álljon az új uralkodó fején. Legutóbb 1867-ben Pórfi Ferenc budapesti kalaposmester kapta az akkori koronaőröktől, Károlyi György gróftól és Nyáry Antal gróftól azt a megbízást, hogy ezt a munkát végezze el. Most, hogy új bélést kellett készíteni, úgy döntöttek a koronázás előkészületeit végző körök, hogy a munkát ismét a Pórfi-cég végezze. Ilyen azonban kettő is van Budapesten. Mind a kettő egyenes utóda a régi Pórfi Ferenc cégnek. Az egyiknek, Pórfi testvérek cég alatt Pórfi Ferenc fiai a tulajdonosai, a másik megtartotta az eredeti Pórfi F. és Fiai címet. Ennek a tulajdonosai Hausner Károly, akinek a felesége Pórfi-leány.

A Pórfi Testvérek cég néhány nappal ezelőtt a miniszterelnökséghez fordult és kérte, hogy a korona kibélelésével szívesen őket bízzák meg. Erre nézve ígéretet is kapott a mikor a király Budapestre érkezett, tudatták vele, hogy

várban, ahol fejméreteket fog venni a királyról. Időközben azonban az udvarnagyi hivatal, amelyik nem tudta, hogy két Pórfi-cég van, táviratot küldött a Pórfi F. és fia cégnek s azt szövegezte fel arra, hogy már reggel nyolc órakor jelentkeznek a király kabinetirodájában. A cég főnöke, Hausner Károly, kedden reggel frakkban valóban jelentkezett is a király főhadsegédénél és magával vitt egy szabályozható kalapmért számszámot is. A királyhoz a délelőtti folyamán rendkívül nehéz volt bejutni. Őfelsége ugyanis épen ebben az időben folytatott beható tanácskozásokat, egyik miniszter a másik után járult eléje, Tisza István gróf miniszterelnökkel két ízben is tanácskozott a Hausnernek várnia kellett, amíg ezek a megbeszélések véget érnek.

Dél fél egy órára járt az idő, amikor hozzálépett egy udvari hivatalnok és tudatta vele, hogy bemehet a királyhoz. Kinyitották előtte a nagy szárnyas ajtót és a terem tulsó végében gróf Hunyady József parancsörtsist és a két főhadsegéd között ott állott Károly király és mosolyogva üdvözölte a belépő kalaposmestert.

Hausner rendkívül izgatottan előadta azt a kérését, hogy mértéket szeretne venni őfelsége fejéről. A király barátságosan válaszolt, azt mondta, hogy szívesen áll a rendelkezésére, mire Hausner elővette a mérőgépet, melyet csak néhány nappal ezelőtt csináltatott és a király fejére illesztette.

— Felsőged az első ember, — mondta Hausner — akinek ezt a gépet a fejére teszem, Most próbálom ki tulajdonképen.

— Remélem, — felelte a király — hogy nem én leszek az utolsó.

Aztán pontosan elmagyaráztatta magának a fejmérő szerkezetét, felkérte Hausnert, jelenjék meg huszonnyolcadikán újból a várban, ahová a kápolnából akorra fel fogják hozni a koronát és a koronázási jelvényeket, hogy őfelsége, mielőtt a koronázás nyilvános aktusán használná ezeket a tárgyakat, egy házipróbát is végezhesen velük és esetleg igazíttathasson rajtuk a maga természetének megfelelően. Ott a királyi palotában kell azután Hausnernek elvégezni az egész munkát.

A kihallgatás mindössze négy-öt percig tartott. Befejeztével a király barátságosan elbucszott Hausnerrel.

Időközben megjelent a Várban a Pórfi Testvérek cég egyik főnöke is, hivatkozva arra, hogy a miniszterelnökség őket bizta meg, szintén a király elé akart járulni. Akkor azonban Hausner már be volt jelentve őfelségénél. Az újabb jelentkezőket tehát elutasították.

A Pórfi F. és Fia cég azalatt a huszonnégy óra alatt, amíg a korona a király lakosztályában időzik, csak nehezen tudná elkészíteni a bélést. Előbb pedig nem lehetséges hozzájutni a koronához, mert annak a Várkápolnából való elviteléhez törvényhozási engedély szükséges. Hausner, aki úgy tudja, hogy az országban van valahol a koronának egy pontos másolata, melyet néhány esztendővel ezelőtt kultuszminiszteri engedéllyel egy színész be is mutatott a középiskolai ifjuságnak, most ezt a másolatot keresi, hogy addig is, amíg az igazi koronához hozzáférhet, ennek az alapján dolgozhasson.

A korona belsejébe egy egész kalapot kell csinálniok. Az óségi korona ugyanis rendkívül nagy, akkora, hogy nincs ember, akinek a fejére illenek. Az átmérője 20,3 centiméter. A súlya 2066 gramm.

Nem ül lóra a koronázáskor a király.

(Négy polgár mehet fel Aradról az ünnepre.)

— Saját tudósítók telefonjelentése! —

Budapestről telefonálja tudósítók: A koronázási szertartásról újabb a következő diszpozíciók történtek:

Bár a koronázás kisebb és szűkebb keretben fog lefolyni, az előkészítő bizottság mégis modot talál rá, hogy az ország minden rétege megfelelően képviselve legyen. Így a törvényhatóságok három-három kiküldöttel vesznek részt, hogy pedig Magyarország lakosságának minden rétegéből mentől többen láthassák a koronázási ünnepélyt, az ünnepi menet utvonálában jársonkint és rendezett tanácsu városokkint két-két, városi törvényhatóságokkint négy-négy a polgárság és a falusi nép részvevői köréből foglalhat helyet. Gondoskodás történt továbbá a különféle társadalmi szervezetek, a munkásság, a tanuló ifjúság stb. megfelelő képviseltetéséről. A hazáért és a királyért küzdő hős katonák is természetesen megfelelően lesznek képviselve. A koronázási szertartás rövid vázlata a következő:

A koronázás napján az országgyűlés mindkét háza együttes koronázó ülést tart, amely reggel hat órakor az országház kupola termében kezdődik. Innen az országgyűlés tagjai a koronázás színhelyéül megállapított budavári koronázó főtemplomba vonulnak. Itt gyülekeznek azok, akiknek részére a templomban hely van fenntartva: a főhercegek, a főhercegnők, palota hölgyek, diplomaták, fűpapok és főméltóságok.

A király és a királyné reggel háromnegyed kilenc órakor indulnak el kíséretükkel a várpalotából. A király és a királyné nyolc fogatu diszkocsiban foglalnak helyet, amelynek két oldalán gyalog udvari szolgák, lóháton pedig magyar testőrök haladnak. A menetben résztvevők szintén mind kocsikon mennek.

Öfelségeiket a templom kapujánál a hercegprímással az élén a főpapság fogadja. Mikor a főpapság az oltárhoz mentek és a templomban mindenki elfoglalta a helyét a király és a királyné diszes kíséretükkel a főoltárhoz vonulnak és helyet foglalnak a trónon. A trón két oldalán az országzászlósok és tizenegy zászlóvivő áll.

Ezután megkezdődik a templomi szertartás. A szertartás fontosabb jeleneteinél a szentháromság téren felállított honvédszázad disztüzet ad, mire a Gellérthegyi ágyuk is megszólalnak és a templomok harangjai megkondulnak.

A templomi szertartás alatt Liszt Ferenc koronázási miséjét adják elő.

A szertartás végeztével a királyné szűkebb kíséretével elhagyja a templomot és nyolc fogatu diszkocsin visszamegy a királyi várpalotába.

Ezután következik az aransarkantyus vitézek lovagá ütésének szertartása.

Aransarkantyus vitézeknek olyanokat választanak ki, akik a harc téren vitézségükkel kitűntek és ezért nagyobb kitüntetésben részesültek.

A templomban levők ezután a szentháromság szobor tövében elkészített diszes eskü emelvényhez mennek, ahol megtörténik az alkotmányos eskü letétele. A király ezután visszamegy a templomba, mialatt kialakul a koronázó dombhoz induló menet.

A koronázás utolsó szertartása a diszebéd, amelynek végeztével a király visszavonul belső termeibe, az országgyűlés mindkét házának tagjai pedig az együttes ülés folytatására összegyűlnek az országházban és miután a jegyzőkönyv hitelesítése megtörténik berekesztik az együttes ülést és ezzel a koronázás véget ért. Délutánra a palota hölgyek tisztelgése van tervbe véve a királyné előtt.

Különös kiállítás a fogarasi várban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Apafiak ősi fogarasi várkastélyának százados termeiben különös kollekcio várja most az ünnepélyes megnyitást. Az oláhok fogarasi uralmának idejében a város magyar lakossága elmenekült Fogarasról és amikor az ország megtisztítása után visszatértek a fogarasi emberek, a lakásokat üresen találták, az ott hagyott butorok helyei üresek voltak. Az oláhok nagy hozzáértéssel kifosztották az uri lakásokat.

Amint egy Kolozsvárra érkezett fogarasi ügyvéd munkatársunknak elbeszélte, a hatóságok, élükön Száll József főispánnal, hozzáláttak az elrabolt holmik megkereséséhez. Magától adódott az a feltevés, hogy a gyors visszavonulásra kényszerített oláhok a töméntelen elrabolt butort és egyéb tárgyakat nem tudták magukkal vinni a fogarasi havasok járhatatlan ösvényein keresztül s így bizonyosnak látszott, hogy a Fogarasról elhűreolt holmikát szétszórták, elhullatták az országutakon s azokat a környék lakossai magukhoz vették.

A csendőrök a Fogaras és a környékbeli falvak lakosainak házában megkezdtek a szigorú házkutatást. Végig járták a házakat, felkutattak minden eldugott helyiséget és rövid idő alatt nem remélt eredményt értek el a házkutatással.

Az alacsony parasztházakból egymásután kerültek elő a finom selyem huzatos garnitúrák, a szép színű üveges szekrények, ebédlőszekrények, a polituros ágyak, finom asztalok, fotelek, diványok, a velencei tükrök, a perzsa szőnyegek, selyempaplanok, finom ágyneműek, női- és férfiruhák garmadával, de találtak emalírozott konyhafelszereléseket és ezüst étkezőeszközt is vegyesen.

A falvakban nagy felfordulást idézett elő a szigorú és nem várt razzia, az emberek éjszakánként, a sötétség leple alatt próbálták elásni a rabolt holmikát, de a csendőrök éber figyelmét semmiféle kísérlet nem tudta elvonni maga elől.

A csendőrök sikeres munkát végeztek. Több százezer koronát érő rabolt holmit szedtek össze a környéken és ezeket a holmikát beszállították a fogarasi ősi várba, ahol Reisz Árpád városi főügyész végzi a rendezés hatalmas munkáját. Fogaras visszafoglalásától a mai napig folyton újabb és újabb tárgyakat visznek a fogarasi várba, úgy, hogy eddig harminc szobát töltenek meg az összeszedett holmik.

A fogarasi vár különös kiállításának kapuit a napokban fogják megnyitni a város közönsége előtt. Sorrendben bocsátják majd be az embereket a holmik megtekintése céljából, amiket majd az igazolt tulajdonosok között ki fognak osztani. Külön szobákban vannak a butorok, a női ruhák, a férfiruhák, a fehérneműk, az ágyneműk, a szőnyegek és ezt a vegyes nagy kollekcioát egyenként mutatják majd meg a maga holmiját kereső fogarasiaknak.

A kiállítás megnyitását nagy érdeklődéssel várják a fogarasiak. Mindenki hisz a kiállítás feltétlen sikerében s főleg abban, hogy a kiállított műtárgyak között ismerős darabot is fog találni.

Kormányválság Ausztriában

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Bécsből jelentik: A király Spitzmüller Sándor dr.-t az új osztrák miniszterelnököt kihallgatáson fogadta. Azt hiszik, hogy az új kormányban helyet kapnak azok, akik a kiegyezési tárgyalásokban résztvettek. Az új kormányelnök első teendője lesz Magyarországgal kötendő szerződés létesítése s miután kabinetjének többi tagjait is összeválogatta már, pár nap alatt a többi függő kérdések elintézését is megkezdi.

Bécsből jelentik: Spitzmüller Sándor dr., az új miniszterelnök szakadatlanul tárgyalásokat folytat a kormányalakítás ügyében, mert vasárnapra már megakarja alakítani kabinetjét és ez esetben nyomban megkezdendék a függő ügyeknek a tárgyalását. Belügyminiszterként Czernin grófot, volt bukaresti követünket emlegetik. A Zeits szerint teljesen hivatalnokkormányt alakítanak.

Budapestről telefonálja tudósítók: Spitzmüller Sándor dr. az új miniszterelnök fogadta a Pester Lloyd munkatársát, aki előtt a következő nyilatkozatot tette:

— A jelen pillanatban, amelyben még folyamatban van a kormányalakítás, működésemről nem nyilatkozhatom. De kifejezést kell adnom nagy örömmel, hogy a magyar sajtó olyan barátságosan fogadott. Ami a kiegyezést illeti, ebben a kérdésben már 1915. decemberében, mikor a kereskedelemügyi tárcát átvettem, teljesen körvonaloztam álláspontomat. A Magyarországgal való kiegyezés megújítása egyik legfontosabb feladat. Majdnem harminc éven át foglalkoztam a kiegyezésnek ugyyszólván egész komplexumával és ennek a kiegyezésnek nemcsak pusztán konstrukciónak kell lenni, hanem az érdekek valóságos harmoniájából kell származnia. A legnagyobb melegséggel adok kifejezést annak a reményemnek, hogy sikerülni fog a magyar kormánnyal olyan eredményre jutni, amely a közös érdekeknek megfelel.

LEGUJABB.

Ejje! 2 órakor érkezett telefon jelentés.

Berlin. A német nagy főhadiszállás este kiadott hivatalos jelentése: A Somme mentén egyes szakaszokon élénk tüzelés. A Maas keleti és nyugati partján a franciák este előretörést kezdtek. Romániában a dunai hadsereg is átkelt a Jalomnitán.

Pétervár. Pokrovszky birodalmi ellenőrt kinevezték külügyminiszterré.

Szófia. (Hivatalos). Macedon front: Pernánál ellenséges támadásokat visszavetettünk, a Strumánál járőrsatározások. Román front: Dobrudzsában gyenge tüzérési tüzelés és járőrsatározások. Oláhország keleti részében a szövetségesek előrenyomulása folytatódik. Csapataink előretolt osztagai, amelyek a Dunán átkeltek, elérték a bukarest-fetesti vasutvonalat. Orosz hadihajók ágyúzták Bal-sikat, négy lakost megöltek, ötöt megsebesítettek.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon jelentés.

Nem fogadta el a francia kormány békejavaslatunkat.

— Briand beszéde a kamarában. — Az olasz külügyminiszter még nem nyilatkozik. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Párisból jelentik: A kamara tegnapi ülésén Briand miniszterelnök a következő nyilatkozatot tette:

— A titkos ülések során két kérdést választottak külön és juttattak kifejezésre a bizalom megszavazásáról szóló napirenden: A hadvezetés kérdését és a főparancsnokságban szükséges változtatásokat. Anélkül, hogy osztanám azt a túlzott optimizmust, amely ma inkább, mint máskor megnyilvánult, nem szabad megelégedezni róla, hogy a német csapatok a háboru elején csaknem kizárólag minket rohantak meg. Franciaország elfogta az ütest és lehetetlenné tette az ellenségnek döntő győzelmét. Semhol sem volt a németek győzelme döntő természetű. Igaz, a vitéz Romániának meg kellett hátrálnia, ez szomorú dolog, de az orosz hadseregre támaszkodó román sereg ismét össze fogja szedni magát. A keleti kérdés még távolról sincsen rendezve és holnap új front alakul, amely megmozgatja az ellenség arevonását.

Azt fogják mondani, hogy az 1916. év sem hozta meg a győzelmet.

Azonban szembe kell nézni a tényekkel. Nos, a német hadsereg nem vívta ki a győzelmet, mert nyolc hónap múltán a verduni helyzet a mi javunkra változott. Az bizonyos, hogy az ellenségnek diktatori szándéka megnyilvánult amaz akaratába, hogy tavasszal oly módon biztosítsa a győzelmet, hogy elégtelen legénységi állományát, hadiszer állományával egészítse ki.

— A központi hatalmak otromba csapdát állítottak fel, hogy az ellenségeik országában a néphangulatot megmérgezzék. Ova inti Franciaországot, nehogy áldozatul essék a német eszének. Olyan időpontban ajánlják nekünk — folytatja Briand — hogy békéről tárgyaljunk, amikor Belgium, Szerbia, tíz francia megye az ellenség kezében van. Bizonytalan, homályos, ámde ünnepélyes szólásmóddal igyekeznek az ellenséges országok lakóinak szívét megindítani, azokat, akik annyi halottért gyászolnak.

A kancellár beszéde olyan kiáltás, amely semlegeseket és a német népet téveszteni meg akarja. Nem mi akartuk ezt a borzasztó háborút. Ránk kényszerítették! Századszor és azt feleltem: ti voltatok a támadók, a vér a ti fejetekre hullik, nem a mienkre. Jogom van rámutatni erre az otromba csapdára.

A kancellár a német népnek minden biztosítékot akar megszerezni jólétükre és boldogulásukra, a többi népeknek azonban alamizsnaként csupán annyit juttatnának, hogy nem őket semmisítik meg. A marnei, a verduni diadalmos csaták után alamizsnát akarnak felkínálni! Rákényszeríteni Franciaországra ilyen manővert! Nem lehet másnak tekinteni, mint annak a kísérletnek, hogy a szövetségesek népei között egyenlenséget szítsanak, lehangolják a kedélyeket. A francia köztársaság ilyen körülmények között nem tesz többet, mint a konvent tett. (Élénk helyeslés.)

Megjegyzés: A torradalmi konventet érti Briand, amely a békejavaslatokat kereken visszautasította.

A francia kamara tegnap esti ülésén megtörtént az első bizalmi sza-

vázat az új Briand kormány mellett. 314 képviselő a kormány mellett és 165 a kormány ellen szavazott. Felűnő hogy az ellenzék több szavazattal ismét erősödött. A kormányból kivált szocialista képviselők az ellenzékhez csatlakoztak.

Zürich-ből jelentik: Az olasz kamarában Sonnino külügyminiszter Baslin képviselőnek válaszolva ezt mondotta: A svájci követtől megkaptam ellenfeleink békejavaslatát, amelyben nincsenek konkrét békejavaslatok. A követnek is kijelentettem, csupán a szövetséges kormányokkal történt értekezlet után adhatja meg a választ. Most is csak ennyit mondhatok, mivel ilyen kérdésekben nemcsak a lényegnek, hanem a kifejezési formuláknak is egyezniük kell. Ennél többet nem mondhatok.

HIREK.

Goga Oktavián a két csillagról.

(Sirt az oláh királyné.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mária román királynő tudvalevően Pétervárra utazott hű alattvalói panasza elől. Ezzel a hírrel kapcsolatban a Corriere közli, hogy amikor a haditanács, melyben részt vettek a miniszteriumon kívül az ellenzék vezérei is, Bukarest feladását elhatározta, a királyné még Jassyban volt. A koronatanácsot megelőzően Mária királyné férjét Bukarest védelmére akarta rávenni, azonban a király az eddigi tapasztalatokon okulva, nyíltan megmondta, hogy nem áldozhatja föl a várost az orosz politika kedvéért a német ágyuknak. Mária királyné sirva fakadt és így szólt:

— Ha Bukarest elvesz, vége van Romániának!

A király hajthatatlan maradt. Poklewski gróf sorra járta a politikusokat, hogy Bukarest védelmére hangolja őket. Az ellenzéki politikusok azonban még szóba sem álltak vele, a kormánykörök pedig már el voltak szánva a város feladására. Az orosz tábornokok a katonákat puhították, akik azonban az eddig tapasztalt bánásmód megtorlásaképpen a király álláspontjára voltak. Berthelot tábornok, a fővezér, az utolsó pillanatban Mária királyné közvetítésével audienciára jelentkezett Ferdinánd királynál, hogy Bukarest védelmére rábeszélje. A király azonban kitért az ostrom elől s kijelentette, hogy erről a koronatanácson döntenek. Berthelot erre azt kérte, hogy a király legalább támogassa az entente óhaját. A király erre azzal válaszolt, hogy a háboru kitörésekor sem befolyásolt senkit a hadüzenetre, s most sem fog beavatkozni. Berthelot lesújtva távozott. Malakoff orosz tábornok szintén befel yásolni szeretne volna az uralkodót, aki azonban nemcsak hogy nem maradt passzív, hanem kifejtette a tanácskozásokon annak szükségét, hogy Bukarestet föl kell adni.

Amikor Bukarest feladását elhatározták volt, Mária királynő sirógörcsöt kapott.

— Sohasesem látom viszont többé szép városomat — mondotta.

A király úgy határozott, hogy a királynőt elküldi abból a nehéz problémákkal súrtett levégőből, amely körülveszi és elvonja a politikától. Ezért küldötte el Pétervárra, ahol nagy tisztelettel fogadták. Goga Oktavián bucsuverset irt a királyasszonyhoz, mely azt mondja, hogy két csillag tényített Románia egén: Bukarest és Mária királynő. Most mind a kettő leutott s a románok gyászt borítanak lelkükre.

Fogságra vetett vezérfőtörzsorvos.

— Orosz katonai kórházak életéből. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Az orosz katonakórházak rettenetes állapotáról beszél, egy stockholmi jelentés szerint, az a két napiparancs, amelyet az oldenburgi herceg, az orosz tábori egészségügyi-szolgálat főnöke adott ki a napokban.

Az egyik napiparancs szerint a 72. számú kórházvonat egész személyzete és pedig a katonáorvosok épügy, mint a kiszolgáló személyzet, a sebesültekkel szemben nemcsak gorombák és kötelességmulasztók, hanem a kórházvonaton lévő vereskeresztes ápoló nővérekkel minden fogalmat meghaladó erkölcselen viszonyban állanak. A vezető törzsorvost, három segédorvost és két számvevő tisztet, adminisztratív uton, hosszabb fogságba, kellett vetni.

A második napiparancs jelzi, hogy a 3. számú, kaukázusi fronton levő, tartalékkórházban milyen „undorító állapotok” uralkodnak. A sebesülteknek és betegeknek kiosztott élelmiszerek „utálatosak” s a sebesültekről levett piszkos kötelekkel tisztítják a konyhaedényeket. A sebesültek és betegek hét számra mosdatlanul maradnak s a kórház konyhájában a bűz olyan, mint bizonyos félreeső helyiségekben. A tábori egészségügyi szolgálat főnöke kényszerült ezért Öccellenciáját Archárow vezérfőtörzsorvost, a tartalékkórház parancsnokával együtt, egy hónapig tartó katonai börtönre ítélni. A tartalékkórházat pedig egy hónapra a megejtendő tisztogatás céljából bezárandónak véli.

Törzstisztek vezetik rohamra

a török katonát.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Höfer legutóbbi jelentéseiben is többször emlékezett meg hű szövetségesüknek, a törököknek érdemeiről és vitézségéről. A mohamedán csapatok nagyszerű lendülettel vertek vissza minden orosz támadást az Erdős-Kárpátokban és gyakran ellentámadással fontos támaszpontokat ragadnak el az ellenség birtokából. Eme nagyszerű csapatok keretében harcol Schwarz Béla aradi tüzér, aki a következő rendkívül érdekes tudósítást küldi az Aradi Közlönynek a legutóbb lezajlott küzdelmekről.

— Ahol török testvéreinkkel együtt védjük a haza határait, az állások csak tíz-tizenöt méterre vannak egymástól és ezért tüzérsgel egyik fél sem tudja a rajvonalat tűz alá venni. Csak aknavetőkkal lehet itt dolgozni, ez pedig az ellenségnek rengeteg sok van. Én, mint telefonos tesztek itt szolgálatot az egyik ütegünk-nél. Az utóbbi napokban épen szolgálatban voltam, amikor reggel hat óra tizenöt perckor az összes ellenséges bombavető, körülbelül ötven méter szélességben dolgozni kezdtek. Harmincöt-negyven gép ontotta egyszerre a tüzet. Ez körülbelül egy óráig tartott és az oroszok benyomultak árkaikba. Azonban senki sem vesztette el lélekjelenlétét, mindenki fegyvert ragadott és a betolakodókat, vagy lemészároltuk, vagy elfogtuk. Volt köztük egy fogoly, aki megsebesülten jutott a kezünkbe és elmondotta, hogy a saját tisztük lőtt rájuk, mivel nem akartak rohamra menni. A mi ütegünk is működni kezdett és rettenetes zárótűzet zúdított a tartalékba levő ellenséges gyalogságra, amely négyszer kísérelte még meg, hogy a tőállásunkat elvegye, de a török vitézek erején és kitartásán minden igyekezetük meghiusult. Mohamedán testvéreinket maguk a törzstisztek, alezredek és őrnagyok viszik rohamra és ott harcolnak velük egész nap a rajvonal-

ban. A török katona nem ismer hátrákást és utolsó emberig küzd és olyan félelme a musz-kának, akár a magyar honvéd.

— **Koronázási biztosok kinevezése.** Budapestről telefonálja tudósítók: Megbízható helyről szerzett információk szerint a király koronázási biztosokká *Khuen-Hédervary Károlyt* és *Dessewffy Aurélt* nevezte ki.

— **A kulturpalota igazgatójának kérelme.** Felvinczi Takács Zoltán dr., az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum őre, a jövő év január havában felolvasást tart a Kölesy Egyesületben Munkácsy Mihály ifjúságáról. Minthogy Munkácsy Mihály művészi tehetségének első fejlődése Aradon töltött gyermekkorára esik s minthogy még sokan élnek Aradon, akik Munkácsy életének erre a korszakára akár közvetlenül, akár ez időből származó családi hagyományokból emlékeznek, tisztelettel kérem mindazokat, akik ilyen, ha előttük talán nem is fontosnak látszó adatok birtokában vannak, szíveskedjenek ezeket a kulturpalota igazgatóságához címzett leveleikben közölni. Felvinczi Takács Zoltán felolvasása alkalmából be óhajtván mutatni Munkácsynak Aradon és Arad környékén őrzött műveit (a kulturpalotában 1 nagyobb és 2 kisebb festménye és 2 rajza van kiállítva), kérem mindazokat, akik Munkácsytól származó akár festményeknek, akár rajzoknak vagy kéziratoknak vannak birtokában, hogy ezeket a jövő évi január hónap elején a kulturpalotában rendezendő kiállítás céljaira beküldeni szíveskedjenek.

— **Joffre a haditanács elnöke.** Rotterdamból jelentik: Marcell Hutin lapjában a következőket írja: *Joffret* kineveztek a szövetségesek haditanácsának elnökévé. A haditanács székhelye Párisban lesz. Joffre meg fogja vizsgálni a szövetségesek valamennyi frontjának helyzetét.

— **Vasúti tanfolyam Aradon.** A rendkívüli viszonyok következtében beállott személyzethiány leküzdése érdekében a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége a négy középiskolai képzettséggel bíró és szervezettel vasuti szolgálatra alkalmas 18 évnél fiatalabb egyéneknek állományfelügyelőkké, illetőleg raktárnokokká képezi ki. A kiképzés gyorsítása és megkönnyítése érdekében az üzletvezetőség internátussal egybekötött tanfolyamot szándékozik Aradon felállítani, mely tanfolyamon a hallgatókat a megkívánt szakvizsgákra négy hónapon át előkészítik. A kiképzett és levezgázott tanfolyami hallgatók azonnal a végrehajtó szolgálatnál nyerne beosztást. A felvett hallgatók a tanfolyam megkezdésétől annak befejezéséig naponta 3 korona 10 fillért kapnak, melyből az internátusi költségeket tartoznak fedezni. Azoknak, kik Aradon rokonok, vagy családjuknál ellátást kaphatnak, meg van engedve, hogy az internátusi ellátást igénybe ne vegyék. A jelentkezők keresztleveleiket és négy középiskolai bizonyítványukat, sajátkezűleg írt, a magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségéhez címzett kérvény kíséretében aláírott szolgálati tönökség utján folyó évi december 20-ig terjesszék be. Szemere Kálmán, állományfőnök.

— **Hatvan milliót hagyományozott Ferenc József a hadiárvaiknak.** Münchenből jelentik: A Münchener Nachrichten arról értesül, hogy *Ferenc József* király végrendeletében *hatvan millió* koronát hagyott a háboruban elesettek hátramaradottaira. A király két leánya, valamint Rudolf trónörökös árvája egyenként *husz millió* koronát örökölnek.

— **Hadiárvaik karácsonyára.** Herzfeld Sándor szakaszvezető 10 koronát és Kovess Ferenc 4 koronát küldtek a haretérről a hadiárvaik karácsonyára. Az összegeket a kiadóhivatal rendeltetési helyére juttatja.

— **Betörő fűszeres-szegéd.** Az elmúlt éjjel özvegy Guttman Samuné, Forray-utcai fűszerkereskedésének raktárába betörték. A betörést a cég tulajdonosnője vette észre, aki az üzlet szomszédságában levő lakásán meghallotta a betörők garázdálkodásának zaját. Fellármázta a lakókat s a közelből előkerült egy esendőrné, aki éppen akkor fogta el a betörőket — az üzlet egyik alkalmazottja: *Gergár Szilárd* és ennek barátja: *Popeszku Vazul* katona személyében — amikor ezek egy zsák különböző áruval, a sikeres operáció után, el akarták hagyni a raktárhelyiséget. A rendőrségen *Gergár Szilárdot* letartóztatták és *Popeszku* átadták illetékes hatóságának. — Betörést kísérelt meg tegnap este egy négy tagból álló társaság a Karolina-utcában levő Spielmann-fele fűszerkereskedésben is. Mielőtt azonban munkájukat befejezhették volna, a házban lakók megzavarták őket és a betörők elmenekültek. A rendőrség nyomozza őket.

— **Japán ki akar válni a négyes-zövetségéből?** A Baseler Nachrichten értesülése szerint Japán *ki akar válni a négyes-zövetségéből*, mivel az entente vonakodott Japán bizonyos követeléseit teljesíteni.

— **Viteldijemelések az aradi bérkocsiknak.** Írtunk már arról, hogy az aradvárosi bérkocsitulajdonosok a viteldijak felemelését kéri a városi közgyűléstől. A tanács a mai közgyűlésnek javasolta, hogy a viteldijakat huszonöt százalékkal újból emelje. *Adler Andor*, *Steinhardt Mór dr.* és *Műlek Lajos dr.* szavá tették az aradi bérkocsik körül tapasztalható súlyos zavarokat, amelyek ellen az egész közönség felzudult már. A legnagyobb ritkaság, hogy bérkocsit az állomásuknál kapni lehessen. Mindig azt felelik, hogy meg vannak rendelve, voltaképpen pedig hamis bejegyzéseket végeznek megrendelési könyvükbe, mert csak magas viteldi ellenében hajlandók fuvart vállalni. A közönség nagyrésze még késő éjszaka is kénytelen gyalog megtenni az utat a vasutól hazáig. *Varjassy Lajos* polgármester kijelentette, hogy a rendőrség fokozottabb mérvben fogja ellenőrizni a bérkocsitulajdonosok működését és visszaélés esetén a legszigorúbb megtorlást alkalmazza. A közgyűlés ezután megszavazta a huszonöt százalékos viteldijemelést.

— **Arad — Erdélyért.** A román betörés folytán elpusztított erdélyi falvak felépítéséhez újabban a következő adományok érkeztek: *Kintz János* főispán hivatalába: Hungaria pamutgyár r. t. 1000, *Nattland Bernát* 600, *Seidner Dezső* Soborsin 300, *Kristyóry János* és neje 100, *Aradi máv. mozdonyvezetői-kar* 100, *Hoffmann Antal* és neje 50, *Tenner József* és neje 50, báró *Mandorff Géza* 50, *Dr. Graur Viktor* 40, *Dr. Korbuly Domokos* 25, *Dr. Korbuly Géza* 25, *Dr. Korbuly Géza* 50 korona.

— **Ingyen bab a szegényeknek.** Terméséből 300 liter babot óhajtok a városi „segélylapos” szegények között ingyen kiosztani. Fel-szólítom az ily igazolvánnyal ellátott városi szegényeket, hogy folyó hó 19-én, kedden reggel 9 órakor *Vojtek* és *Weisz* cégnél (Andrássy-tér 14. számú háznál) a bab kiosztáshoz jelenjenek meg. *Vojtek Alajos*.

— **A szénhiány és az olasz gázgyárak.** Luganóból jelentik: A városi gázgyárak képviselői Milanóban gyűlést tartottak. Ezek a gázgyárak az olasz és az angol kormány közt létrejött megállapodásban bíztak, most azonban kénytelenek szénhiány miatt üzemüket megszüntetni. Az értekezlet azt kívánja, hogy a vasutakat és az ipartelepeket kötelezzék kizáróan kokszt igénybevételére, hogy gázt és lövszer gyártására szükséges mellékterméket lehessen előállítani.

— **A vak katonáknak.** *Siehermann Sámuel* né Kőrösbökényről 10 koronát küldött a vak katonák javára. Az összeget a kiadóhivatal rendeltetési helyére juttatja.

— **Megnyílt a karácsonyi tárlat a Fischer Nagyáruházban a Szabadság-téren.** Naponta érkeznek szebbnél-szebb játékszerek. A közönség helyesen eszelecszik, ha előbb keresi fel a nagy áruháza. *Baba-klinika*, *Gyógyörü baba* fejek raktáron. *Mesés karácsonytá-díszek*. *Gyermek-kocsik* 50 koronától 200 koronáig. 5628

— **A karácsonyi zenealbumok Kerpelnél már kaphatók.**

— **Nagy karácsonyi vásár Kerpelnél.**

MOZGOKEP SZÍNHÁZ.

A mozi csillaga.

(*Franceska Bertini* film, bemutatja az *Urania* színház.)

A *Franceska Bertini* filmek szokott külső képe: jegyekért tolongó előkelelőségek, a nézőtérben meleg érdeklődés és figyelem. Ezek jellemzők a tegnapi bemutatót is. Elhalványulnak a dicséret jelzők egész sorozata, ha a maga értelmében akarnók méltatni, azt a művészi élvezetet, melyben tegnap részünk volt.

Mi tudtuk, öntudattal hirdettük, hogy nincs a világ összes mozisínésznői között olyan sokoldalú, olyan nagy tehetségű művésznő, mint *Bertini*. S ma újlag és a meggyőződés kétszeres erejével írjuk le e szavakat. A mai filmen egy kis falusi leányt játszik a művésznő, akinek egy falusi legény az udvarlója. A sors könyvében azonban az vagyon megírva, hogy a leánynak szerelme ne legyen boldog. A leányt felfedezik, elviszik mozisínésznőnek és belőle lesz az, a mi a szerep alakítója: világ stíhar. Egy vándor moziban az elhagyott udvarló meglátja a leányt, felkeresi és a nagy feltékenységi jelenetben a sors úgy hozza magával, hogy a művésznőt elragadja szenvedélye, gyilkossá lesz és börtönbe kerül.

Ebben a hármasszerepben valami tökéletest, valami elragadóan izgatót produkál a művésznő, érezzük tudásának erejét, hatalmát, látjuk fenséges arjátékának művészi alakulását. És tökéletes drámai művésznő mutatkozott ma be ismét, aki be aranyozza szerepének minden jelenését, aki öntudatos egyéniségének lehetét rá tudja nyomni minden szerepére. A közönség ma is úgy tombolt, mint a *Bertini* filmek mindennyikénél. Az az általános elismerés, a mely minden ajakról kelt s a mely mintegy bűvös varázs szállta meg a néző lelkét, bizonyosága annak, hogy a közönség most már megértette és méltánvólni tudja a művészetét a maga fenséges nagyszerűségében.

* **Dorrit Weixler** utolsó szerepében. (Az *Apollo* új műsora.) Mintha a mozi publikuma kegyeletét akarta volna leróni a tragikusán kimúlt kis *Dorrit Weixler* iránt, zsutolt nézőtér előtt vetítette ma az *Apollo*-színház a „*Műmári*” című 3 felvonásos vígjátékot, amelyben a mozi örökké elhomályosult csillaga utolsó szerepét játszotta el. Talán szegény *Dorrit Weixler* is megérezte, hogy utoljára játszik az ő kedves publikumának, mert soha jobb, bájosabb és elragadóbb alakítást nem nyújtott, mint ebben a szellemes vígjátékban, amelyben könnyekig kacagatta a nézőközönséget. A *Dorrit Weixler* vígjáték mellett az „*Artatlan vagyok*” című magyar film került bemutatásra. A film eseményében háborús motívumok vannak s francia toltón játszódik le. Megkapó s szívünknek jóleső hangulat tölti be a pompás drámai képet. Az *Apollo* kiváló új műsora még pénteken megy. 3

* **A szeplőtlen asszony — szombaton és vasárnap az Apolloban.** A legnagyobb utánjárás ellenére csak két napra tudta megszerezni az *Apollo*-színház „*A szeplőtlen asszony*” című arany-sorozat filmét, amelynek bemutatását annak idején az országos gyász zavarta meg. Mivel már is tömeges előjegyzés történt, az *Apollo* úgy szombaton, mint vasárnap egy-egy előadással többet rendez. Szombaton fél 5, 6, negyed 8 és 9 órakor, vasárnap pedig délután 3, negyed 5, fél 6, este 7, 8 és negyed 10 órakor kezdődnek az előadások. 3

* **Sumi Marica — Bogdan Stumoff**, a bolgár király O tetsége filme logkozelebb az *Urania* színházban. 5

AZ „ARADI KÖZLÖNY”

mar s kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donánytözedésben is. Egyes szám ára 12 fillér

VAROS ES MEGYE.

Arad város közigazgatási bizottsága öt tagjának, névszerint Ring Gézának, Ottenberg Tivadarnak, Rosenberg Miksa dr.-nak, Steinhart Mór dr.-nak és Varjassy Lajos dr.-nak mandátuma most járt le. A ma délutáni városi közgyűlésen mind az ötöt ismét beválasztották két évre a közigazgatási bizottságba.

Az aradi utcák piszkosak. Arad város törvényhatóságának mai közgyűlése a tanács javaslatára az utcaseprők és kocsisok fizetését felemelte. A határozathoz Just Ferenc Máv. üzletvezető szölt hozzá és felhívta a főkapitány figyelmét arra, hogy az utak nagyon rendetlen állapotban vannak és az utcákon olyan nagy a piszok, hogy esős időkben az aszfaltozott utakat is vastag sárreteg borítja. Green Nándor rendőrfőkapitány azzal válaszolt, hogy a rendelkezésre álló munkaerő nagyon gyenge és ennek a munkaerőnek emelését az erre a célra felvett költségelirányzatból nem fedezheti. Azoktól a kislányoktól és öregasszonyoktól, akik, mások hiányában, végzik ezt a munkát, nem lehet semmit sem várni. Just arra figyelmeztette a főkapitányt, hogy valamilyen formában az ő kötelessége megtenni a kezdeményező lépést ennek a türelmetlen állapotnak megszüntetésére.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Száznyelovon kilogramm bőr szétosztása
Aradon. Már jelentettük, hogy a bőrfelosztó bizottság Arad számára egyelőre 180 kilogramm bőrt utalt ki. Az aradi bőrkereskedők ma ez ügyben értekezletet tartottak a kereskedelmi és iparkamarában és elhatározták, hogy a 180 kilogramm bőr árusításáról lemondanak, illetve az a mennyiséget átengedik az aradi ipartestület bőrszakosztályának, amely megfelelő arányban ossza ki az anyagot az Aradon jelenleg működő összes önálló csipész- és csizmadia mesterek között. Egy-egy mesternek csak fél kilogramm bőr juthat. Akik igényt tartanak erre, jelentkezzenek a hó tizennyolcadikán délután Várhel László szakcsoport vezetőnél, (Weitzer János-utca, Minorita-palota). A bőrkereskedők nzzal a feltétellel engedték át a bőrt, hogy az őket megillető árusítási összeget a szakcsoport nem tarja meg magának, hanem hadi-jótekmény célra köteles adni.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NEMZETI SZINHÁZ.

Aradon, 1916. december 15-én pénteken:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

A farsang.

Színmű 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.)

APOLLO
SZINHÁZ.

December hó 15-én, pénteken

első Beregi-film:

Ártatlan vagyok.

Bűnügyi dráma 3 felvonásban. Írta: Mérel Adolf. Rendezte: Dr. Janovics Jenő.

Főszereplő: Beregi Oszkár.

DORRIT WEIXLER-FILM.

A Nordisk Film Compagnie ajándéka.

MILIMÁRI.

Érdekes vígjáték 3 felvonásban.

Főszereplő: Dorrit Weixler.

Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatóságosak.

Pénztárnyitás délután 4 órakor.

Szálloda

étterem, kávéház,
9 vendégszobával,

Aradhegyalja egy nagyobb városában betegség miatt azonnal eladó.

Olm a kladóhivatalban. 6343

Uraságok és kereskedő urak figyelmébe

Munkások és hadi foglyok részére raktáron van nagyobb mennyiségű téli vattás kabát, nadrágok, alsó trikó ruhák, komisz katonai és lábraváló, valamint bőrből készült munkásbakkancsok. Kérem az igen tisztelt vevőimet szükségüket mielőbb beszeresni, míg a készlet tart. 6827

Herzfeld Gyula,

Aztalos Sándor-utca.

Tuzifa

wagontételekben megrendelhető Weisberger Samuelt utódánál,

Körösvölgyi pálinka-
raktárban

ARAD. Telefon sz. 651.

A szépségápolás titka a felhasználást szepítőszer helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitímő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arczenőce. Kis tegely 1.50 kor. Nagy tegely 2.50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tegely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomságu. Crém, fehér, róza és testzikeneken Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros róza, Serail. Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1847

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.

Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogak

gyöngyfehér

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget deszinficálja, utóíze igen kellemes. Ára egy porcelán-szálancének 80 fillér.

Fontos szerek kisárológos készítője és egyedül nagy raktára:

HAJOS ÁRPÁD

Gyógyszertár Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeháza szemben.)

Viszketegség,
rühesség és sümör ellen biztos szar

Hullám kenőcs
és
Hullám szappan.

Eldnyei, hogy nem száraz és nem piszkít.
Egy adag szappannal . . . 6 kor.
Nagy adag szappannal . . . 11 kor.
Családi adag szappannal 20 kor.
Használati utasítás mellékelve. Rendelés-
nél titoktartás biztosítva.

„Hattyu“ gyógyszertár
Csanádpalota. 6352

özv. Szalkai Arminné
hímző és fehérnemű üzlete, elő-
nyomda Arad, Weitzer János-u. 13.
(Főpostával szemben.)

Női és férfi, gyermek kelengyék,
intézeti és kórházi fehérneműek,
legfinomabb anyagból, színes és
fehér hímzések, fehérnemű var-
rások olcsó árban készülnek. —
Uri leányok fehérnemű varrás,
hímzés és szabás tanítására fel-
vétetnek. 8418

Hircetmény

A kereskedelmi miniszter ur legújabb intézkedése szerint Arad város fogyasztói havonként 200 métermássa petrolumot fognak kapni, Aradmegye lakosságának pedig összesen 885 métermássa jut. A petrolumot Aradon ezután is a nagy és kiskereskedők fogják árusítani. Figyelmeztetem azonban úgy a kereskedőket, mint a lakosokat, hogy ebből az Aradnak szánt 200 métermássából kizárólag aradi lakosok kaphatnak, tehát ebből egy decit sem szabad a város területéről kivinni. Az a kereskedő, akiről bebizonyul, hogy tudva nem aradi fogyasztónak adott el petrolumot, büntetésben részesül és az árusításból kizáratik, azt a fogyasztót pedig, aki a kereskedőnek ebben segítséget nyújt, szintén büntetés éri. A nagykereskedőknek ugyancsak tilos Arad számára kapott petrolumból akár herdókban, akár kisebb mennyiségekben Aradról kiszállítani. Ennek szigorú ellenőrzésére a vámháznál szolgálatot teljesítő városi hatósági közegeket egyidejűleg utasítottam.

Nyomatékosan figyelmeztetem a kereskedőket, hogy Arad lakosságának a maximális áron (literenként 50 fillér, kilogrammonként 60 fillér) kötelesek megievs készletükből eladni. Amennyiben a hatóságnak tudomására jut, hogy a kereskedők tojás, szárnyas, tengeri stb. ellenében, tehát nem készpénzért árusítják a petrolumot, az eljárás azonnal megindul ellenük és megfelelő büntetésben lesz részük. Kérem a város lakosságát, hogy a tudomására jutó minden ilyen csereszletet jelentsen be a rendőri büntető bíróságnál szóbelileg vagy írásban.

Arad, 1916. december 7.

Varjassy, polgármester.

Kettőszáz darab tarka

hasastehén eladó.

Kisjenői Főhercegi Uradalom R. T.
Kisjenő. 6399

29521—1916.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszterium 22190/Eln. 20/b—1916 szám alatt kelt rendelete szerint az épületek fedésére felhasznált vörösrézanyagot (réztetők, más vörösrézből készült alkatrészek, ngymint kupolák, tetőpárkányok, disztések, tető l.folyó csatornák) továbbá a villámhárítók vörösrézanyagát, amennyiben ez az anyag a törvény ható ágok, közsegek, testületek, valamint magánosok tulajdonát képezi, a jelen § utolsó bekezdésében említett kivétellel, a jelen rendellel hadicélokra igénybevetettek jelentette ki.

Az igénybevetel kiterjed azokra a vörösrézből készült alkatrészekre és villámhárítókra is, amelyek nem vörösrézzel fedett épületeken vannak. Az igénybevetel rézanyagot másként, mint a jelen § harmadik bekezdésében meghatározott módon sem elidegeníteni, sem fel dolgozni nem szabad, de annak az ingatlanal együtt való elidegenítése korlátozás alá nem esik.

Az igénybevetett vörösrézanyagot, tulajdonosa a jelen rendelet kihirdetésétől számított negy heten belül, szabad megegyezés alapján a terület szerinti illetékes katonai parancsnokságnak eladhatja.

Az állam és egyházak tulajdonában lévő épületek vörösrézanyagára vonatkozólag külön intézkedés történik.

Az 1. §-ban megnevezett igénybevetel alól, fontos okok fennforgása esetén, a m. kir. kereskedelmiügyi miniszter felmentést ad-

hat, aki, amennyiben a vonatkozó kérelem az épület különös művészeti vagy történelmi becséve indokoltatnék, határozatát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, Horvát Szlavonországok területére nézve pedig Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánjával egyetértőleg hozza meg.

Ha az igénybevetett vörösrézanyag átadása, valamint a katonai igazgatás által fizetendő térítés tekintetében a tulajdonos és a katonai igazgatás között az 1. §-ban meghatározott időn belül megegyezés nem jön létre, a vörösrézanyagot a katonai igazgatás cseréli ki.

A kicserélési munkálatok megkezdése előtt a vörösrézanyag értéke és a kicserélési munkálatok költségei az 1912. évi LXVIII. t. c. 24. §-a értelmében megbecsülendők, amely eljárásról a tulajdonost vagy meghatalmazottját meg kell hívni.

Abban az esetben, ha a kicserélést, akár az igénybevetel végrehajtásának folyamán keppen, akár szabad megegyezés alapján a katonai igazgatás fogantatosítja, a katonai igazgatás megfelelő új fedésről, vagy kicserélésről tartozik gondoskodni, a fedési és kicserélési munkálatokat az épületek megievs állapotának fenntartására való lehető legnagyobb figyelemmel tartozik végrehajtani és az ezekkel a munkálatokkal az épületen okozott mindennemű kárért kártérítéssel tartozik.

Aki a jelen rendelettel hadicélokra igénybevetett vörösrézanyagot a jelen rendelet ellenére elidegeníti, vagy fel dolgozza, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntetőbíróságnak, a székesfevárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

Ezen rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Arad, 1916. évi november hó 20.

A városi tanács.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntektől — vasárnapig

A világ legszebb nőjével:

Franzeska Bertini-vel

A mozi csillaga.

Számozott jegyek délután 3 órától a
mozi irodában válthatók. 6159

Fagydagantok

elmulasztására,
tagyviszketeg-
ség biztos meg-

szüntetésére legjobb
szer a

FRIGIN.

Ára ecsettel és uta-
sítással 1 korona.

Legfajdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt
minden ki
megszabadul

a Hajós-téle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra.

Ára használati utasítással együtt 1 korona.

Polosták

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-
sav“-val oszkosítható. A butorokat nem rontja, meg a
petéit is kiirtja. Ára 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfeső

a „Melogen“. Egy pár
perc alatt bármely haját,
vagy bajust a legeszebb
alulandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni.
Ára 2 korona 40 fillér.

A lenti szerek kap-
hatók a készítőnél

Hajós Árpád

gyógyszer-
tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évében az Aradmegyei Kórház számára.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Am apróhirdetések díját az írók szerint számítjuk.

Minden szó hirdetés ára 3 fillér. Vas-tagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 4,5 óráig vesszük fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetéseket, amelyek tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhetők, megváltoztassa.

Alkalmazást keres.

Két intelligens leány

irodai vagy irodai alkalmazást keres azonnal belépésre. Cím a kiadóban. 6400

Irodai munkálatokat

elvélni lakásán egyéves önkéntes, Magyar-u. 26. 6408

Perfect könyvelő

az esti órákban könyvelést vállal. Cím a kiadóban. 6406

Varrónő gyökerlett

a fővárosból, uri házakhoz ajánlikotk vidégre is. László R. Bercsényi-u. 7. 6390

Alkalmazást nyer.

Ein deutsches Fräulein

wird zu einem Kinde gesucht. Vorstellen zwischen 11—4 Kölcsei-u. 9. L. 6398

Kisasszony,

ki ügyvédi irodában már alkalmazva volt, felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 6404

Boros leányt,

vagy majorgazdát keresek névelő helyre, ki a gazdaság összes ágazatában járatos, rokkant katona, de munkaképes, kis családú, előnyben részesül. Ajánlatok fizetési igény megjelölésével Ifj. Szilvák Gyula, Temešvári út címre küldendők. 6872

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fű, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Egy ügyes fű

kifutónak nyomdákban felvétetik.

Lakást keres.

Modern

3 vagy 4 szobás lakást a Borez Béni-tér közelében, lehetőleg azonnalra keresek. Ajánlatot kér Hubert Szabadság tér. 6354

Gyógyászat.

Bűb és visszatérés

elleni fehér kenőcs kapható keréneri Wajdita-gyógyászatban. Kis tégely 1 korona 50 fillér, nagy tégely 3 korona. 6171

Hehe Vessz chinabera.

Suvenen szor vérzegényesség, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-hajók, étvágytalanság, gyomorhántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Paratlan vérképző és vérjavító, biztos óvóer ma-lárikus fertőzések és minden infekcióból eredő meg-belekedés ellen úgy felelő-teknek, mint gyermekeknek. Ára 3 kor. Hehe gyógyászat, Földes gyógyászat. 12

Vétel és eladás.

Hőlés és rövidáru

üzletberendezés azonnalra eladó. Bővebbet a Színházi Versenybázisban. 6399

Zongora

vagy pianó megvételre vagy bérbe ke-restetik. Krausz könyvkereskedés, színház-épület. 6397

Könyvek szép

karácsonyi ajándéknak alkalmas cikkek érkeztek: legújabb füvek, gallérok, keztyűk, harinyak és füzők, csipke, szalag nagy választékban. Hoffmann Sándor Arad, Andrassy-tér 20. 6405

Karácsonyiák

nagyban és kicsinyben kaphatók Ortutay La'osnál Arad, Deák Ferenc-u. 29. Tele- fon 11—24. 6197

Könyvek,

képekönyvek, levelezőlap- és emlék- albumok, valamint egyéb karácsonyi ajándékok nagy választékban Deák Béla könyv- és zeneműkereskedése, Forray- utca. 6071

Tábori dobozok,

levelező-lapok, levelek és papírúruk nagy- ban és kicsinyben jutányos áron kap- hatók Piehler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság- tér 1. Telefon 808. 601

Ezer darab hangjegy

operák, nyitányok, műdalok, stb. 40 fillé- rért kapható Deák Béla zeneműke- reskedésében, Forray-utca. 6071

Különféle.

Írógépek

új és használt, üzembellékek, szakszerű javítások, írásmunkák és sokszorosítások, gépirás tanítás Bodnár József írógé- p- és írásmunka- és sokszorosító- és író- gépszaküzletében Salacs-utca 2. Tele- fon 11—41. szám. 4701

As Anusol

aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemoroidál-kupok, azonos összetételűk folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 8 korona. Földes gyógyszerár, Hehe gyó- gyászat Arad. 12

10561—1916. pm.

Hirdetmény.

A borsónak kicsinybeni el- adási árát egy koronában meg- állapítom.

A borsót a városi élelmezési bizottságban, valamint a következő kereskedők árúsítják: Riesz Má- tyás, Dürr Kocsárd, Dürr Gusztáv, László Gyula, Elias Armin, Fejér Gyula, Hoffmann Ottó, Daimel Lajos, Rothstein Mór, Weiss Dá- vid, Gróf László, Färber Lajos, Guttman Samu, Birkenauer és Kereszturi Kálmán.

Arad, 1916. december 7.

Varjassy, polgármester.

10450—1916. pm.

Hirdetmény.

As Országos Közélelmezési Hivatal 8351—1916. számú rende- lete szerint a cs. és kir. hadse- regfőparancsnoksághoz állandóan érkeznek különböző állami és ön- kormányzati hatóságoktól meg- keresések, melyekben különösen a hadsereg részére dolgozó üze- mek számára szükségelt petro- leum és egyéb motorhajtó anyag átengedése kérelmeztek.

Tekintettel arra, hogy a cs. és kir. hadseregfőparancsnokság- nak nem áll módjában az ily ké- relmeknek eleget tenni, közhírré teszem, hogy az ilyen irányú ké- relmekkel jövőben közvetlenül a m. kir. kereskedelemügyi minisz- ter urhoz kell fordulni.

Arad, 1916. december 7.

Varjassy, polgármester.

Ücska, használt

ólomcsöveket

és egyéb

ólomtárgyakat

megvételre keresünk.

Aradi nyomda részvénytársaság.

Kozmetikai intézetet nyitottam

Forray-u. 4. sz. alatt,

ahol mindegyemű szépséghibát szaksze- szerűen kezeltek: szeplős, májfoltos, mit- teazeros, pattanásos arcot széppé, ráncos, öregedő arcot almlára, pettyhűttöt üdöre kezeltek. Szemölcsöt, hajszálakat villannyal végleg eltávolítottok mindennemű fájdalom nélkül, szerrel csak rövid időre. Vörös orr s kéz kezelése, hajápolás, archámasztás, aromassága jutányos bértelben. Fogadok 9—12-ig és 2—6-ig, hivatalnoknoktet esti órákban. Szerek szétküldése vidékre is.

Felter Teréz,

Forray-u. 4. 6401

Pedikrol

tetüpor

egyedül engedélyezett féregpor. Ára 1 korona 20 fillér. Tábori csomagolás- ban kapható mindentű. Főraktár: Budapest, Török József gyógyszerár- rában, Király-utca 12. — Nagyvárad, „Ceillag-gyógytár.” 6025

Amíg a készlet tart

olcsó cipő- árusítás!

Amerikai női Chewraux cipő leg- divatosabb

36 kor.

Ugyanott

alkalmi szőrmeáruk kaphatók csak rövid ideig, amíg a készlet tart

SCHWARTZ cégnél

Forray-u. 3. 6374

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

10826—1916. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közlelmezési bizottságának előterjesztésére az aradi kereskedelmi és iparkamara szakvéleménye alapján az etke- zési burgonyának azon árát, mely mellett Arad sz. kir. város terüle- tén forgalomba hozható, december 10-től további intézkedésig azokra nézve, kik burgonyát 50 kg.-mon felül bármily mennyiségben elad- nak, kilogrammonként 24 fillérben, kicsinybeni eladásra nézve kilo- grammonként 26 fillérben állapított meg.

Burgonyát a most megállapított araknál Aradon magasabb ára- kon árasítani tilos. Aki ezen tilalmat megszegi vagy a tilalomba üt- köző ügylet megkötésénél bármely módon közreműködik, amennyiben eselekménye súlyosabb büntető rendelkezés ata nem esik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és 2000 koronáig terjed- hető pénzbüntetéssel büntetetik.

Ama készlet tekintetében, amelyre nézve a kihágást elkövették, a törvény értelmében elközárásnak van helye.

Utastom a kapitányi hivatalt, hogy a most meghatározott el- adási árak betartását szigorúan ellenőrizze, az ellene vétőkeket szem- ben pedig a legszigorubbán járjon el.

Mitől a kapitányi hivatal, gáji alkapitányi hivatal, tanács, rend- őri büntető bíróság, közlelmezési bizottság és hírlapi közzététel cél- jából a helybeli napilapok értesítendők.

Arad, 1916. december 9.

Varjassy, polgármester.

786—1916. éln. sz.

Hirdetmény.

A magyar királyi Földmívelés- ügyi miniszterium 112474—1916. számú rendelete alapján figyelt- mettem a hadifogoly munkáso- kat foglalkoztató munkaadókat, hogy a hadifoglyokat ruhánermői legnagyobb kimélésére hívják fel, mert a hadifoglyok ruházati cik- keinek beszerzése a hadvezetőség részéről is nagy nehézséggel jár.

Arad, 1916 december hó 5.

Green, főkapitány.

Gyertya

nagyobb mennyiségben kapható 6406

Fleiszig és Hirschfeld nagykereskedésében, Aradon.

Legnagyobb fűtőanyag megtakarítás érhető el a patent

kályhacsövekkel.

A városi mérnöki hivatalban kipróbálva. Patent

borszivattyuk,

Patent

kutszivattyuk,

Patent

tűzifecskendők.

Permetező javítások.

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyu készítő 1121

Arad, Rákóczi-utca 27.